СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 89. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 19-го квітня 1939. — No. 89. Jersey City, N. J., Wednesday, April 19, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РІШЕННЯ НАЙВИЩОГО СУДУ В СПРАВІ КОНТРОЛІ ФАРМЕРСТВА

ВАШИНҐТОН. — Найвищий суд більшістю голосів порішив, що заходи уряду контролювати ціни фармерських продуктів при помочи накладування квот на продукцію, є законні. Це рішення видав найвищий суд на скаргу полудневих плянтаторів тютюну, які не хотіли платити кари, наложеної урядом, за більше випродукування тютюну, ніж їм було призначено. Признаючи цей засіб контролі цін законним найвищий суд заразом признав законним цілий „Агріколчерел Еджостменс Ект", на основі якого уряд в подібний спосіб контролює також ціни бавовни, кукурудзи, пшениці і рижу.

ПОЛІТИЧНЕ РІШЕННЯ НАЙВИЩОГО СУДУ.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий суд серед інших справ також ухвалив, що колишня приналежність якогось чужинця до комуністичної партії не може бути причиною його депортації. Ця ухвала перейшла серед гарячої дебати, в часі якої ті судді, що з тим не годилися, доказували, що кожний комуніст, якому загрожуватиме депортація, пару днів перед тим офіційно „виступить" з комуністичної партії, та в той спосіб охорониться від депортації. Тоді цілий цей закон про депортацію стратить вартість.

„ЛЕЙБОР ЕЛАЙЕНС" МАЄ ЗВЯЗКИ З КОМУНІСТАМИ.

НЮ ЙОРК. — Робітнича юнія, що повстала із робітників в „Доблю Пі Ей", а також із безробітних, звана „Лейбор Елайенс", як показалось із слідства, має звязки з III. Інтернаціоналом, а навіть посилала до Москви свого делеґата в 1937 році. Ця юнія у своїм звіті до III. Інтернаціоналу говорила, що її створення і зріст треба уважати триюмфом комуністичної партії. Ці речі виказала дослідна конґресова комісія, яка подала також деякі імена високопоставлених урядовців, що своїми грішми фінансували цю юнію.

РУЗВЕЛТ СМІЄТЬСЯ З ПРОТИВНИКІВ ЕМЛІЯ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт написав листа до Томаса Емлія, якого конґрес не хотів затвердити на члена міжстейтової торговельної комісії, зате що він був комуністичних поглядів. В тім листі президент, який назначив був Емлія, говорить, що ці закиди смішні, що колись його, президента, уважали за „комуніста", коли він пробував перевести ліберальні закони.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ХОЧЕ ПОСЕРЕДНИЧАТИ В ВУГЛЕКОПНІМ ЗАСТОЮ.

НЮ ЙОРК. — Застій в переговорах між вуглекопами і власниками копалень далі треває. Президент Рузвелт відмовився посередничати в тих переговорах, хоч посадник Ля Ґвардія просив його, та підкресляв вагу положення. Коли застій потреває ще два тижні, то Ню Йорк й інші міста на сході опиняться цілковито без вугля. З департаменту праці відповіли, що можливо пізніше президент буде посередничати, але покищо хай справи розвиваються своїм шляхом.

В СЕНАТІ НАСТРОЇ ПРОТИ ВІЙНИ.

ВАШИНҐТОН. — В сенаті тревала одногодинна дискусія про заграничну політику Америки і в ній ні один голос не піднісся за те, щоб Америка взяла чинну участь в можливім европейськім конфлікті. Три поважні сенатори, Волш, Есгерст і Барбур, яскраво висказались проти такої участи. Вони говорили, що назріваюча війна в Европі зовсім не буде вестись за якісь ідеали, чи форму суспільного устрою, тільки за землю, територію, сирівці. Европейські народи це воєвничі народи, говорили сенатори. І колиб навіть Гітлера та Мусолінія не було на світі, то вони всеодно готовилисяб до війни. Коли, одначе, деякі европейські народи мусять боронитись, то Америка тої конечности не має. Супроти цього вони накликали до строгої невтральности, та таврували деякі тяги уряду, що вплутують Америку до війни.

ВІДБИВАЄ АТАКУ ІКЕСА.

ВАШИНҐТОН. — Вашинґтонський журналіст Елінор Петерзон відповів через радіо на напади секретара Ікеса на американську пресу, мовляв, вона зле представляє заходи уряду. Петерзон сказав, що політика „нового розділу" показалась в останніх часах цілком невдачною. Американська преса це розкриває. Звідти така лють високих урядових осіб на цю пресу.

ПРИГАДКА ЛЯ ҐВАРДІЇ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія відповів військовим властям, що на випадок „надзвичайного стану", всі військові особи, що є на ріжних посадах в міській адміністрації, можуть бути звільнені і заступлені іншими особами.

НАСЛІДКИ ТОРНАДА

Торнадо перейшов оноді почерез північно-західню частину стейту Оклагома. Так виглядали міста на його дорозі, як показує образець з міста Капрон. Згинуло через торнадо 7 осіб.

ЩЕ ОДИН КОСТЕЛ.

У Тисьменичанах коло Станиславова, будують костел і „Дом Людови" для кольоністів. Фундаменти під обі будови вже заложені.

ЗА ПРОМОВУ НА СВЯТІ ШЕВЧЕНКА.

Дня 2. березня ц. р. відбулася перед окружним судом у Золочеві розправа проти Василя Станґурського з Нестанич, радехівського повіту, обвинуваченого в тому, що в березні 1938. року виголосив реферат на Шевченківському святі, в якому „закликав мешканців гр.-кат. народности (слова акту обвинувачення) до відірвання полудневo-східних земель від Польщі, закінчуючи реферат словами: Борітеся — поборете! Вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля святая!"

КОНФІСКАТА ДРУКУ „КАМІНЕЦЬКИЙ ПОВІТ".

Окружний суд у Золочеві постановою з 9. лютого 1939 р. затвердив конфіскату бюлетину „Камінецький Повіт" за знамена злочину зі ст. 152 § 2 к. к. через „пропаґанду українських сепаратистичних і націоналістичних гасел", як також за знамена злочину зі ст. 170 к. к. поповненого „через тенденційне представлення економічних відносин населення камінецького повіту".

УКРАЇНЦІ ЗІ СОКАЛЯ ЗРЕЗИҐНУВАЛИ З ВИБОРІВ.

Український Виборчий Комітет Сокаля рішив не брати участи в виборах до міської самоуправи 12-го ц. м. з уваги на виборчі практики, супроти яких українські виборці безсильні. Між іншим виборча комісія уневажнила в трьох округах українські листи — мовляв: Іван — Ян та Петро й Пйотр — дві зовсім окремі особи.

КАРА ЗА ТЕ, ЩО НЕ СВЯТКУВАВ ПОЛЬСЬКОГО СВЯТА.

Суд у Золочеві покарав о. Івана Цебровського, пароха з Батькова, пов. Броди, грivною в сумі 30 зол. або карою 5 днів арешту за те, що 3-го травня, в день державного свята возив дрова, чим демонстративно виявив ненависть до польської держави.

СЛІПИЙ НАУКОВИМ ДОСЛІДНИКОМ.

За наших часів прямо чудес доказала своєю наукою та розумом сліпа й глуха Гелена Келлер. Хоч вже з дитинства була вона і сліпою і слухою, то переборола всі свої недостачі і не тільки навчилася читати та писати своєю рідною мовою, але і такими мовами, як французька, німецька, старо-грецька та латинська. Стала письменницею. Вона навчилася навіть і говорити.

Та не всі ми знаємо, що жив у Швайцарії в другій половині вісімнацятого століття чоловік, на імя Франсуа Губер, що хоч замолоду осліп, то став найкращим науковим дослідником бджіл і написав одну з найбільш основних книг про бджоли і то таку, що майже без хибних спостережень, бо майже все те, що він сказав про бджоли, потвердили і пізніші дослідники бджіл. Для своїх спостережень та дослідів над бджолами, Губер послугувався своїм вірним слугою, на імя Франсуа Бірнан.

Оці два приклади, Франсуа Губер і Гелена Келлер доказують, що людина може зробити, помимо великих тілесних хиб, коли має незломну постанову-волю та сильний проникливий розум.

Франсуа Губер і Гелена Келлер повинні бути джерелом надхнення для всіх тих осіб, що мають великі хиби тілесні або матеріяльні перешкоди в житті. Все можна зробити й осягнути, коли є добра воля й охота!

РЕВІЗІЇ.

Перед кількома днями поліція перевела ревізію в Андрія Стеця, господаря в Козівці, бережанського повіту. Забрали „Кобзаря", „Альказар" видання „Дешевої Книжки", „Причини нашої програної від 1917—1920 р." та „Безіменні герої". Ревізію переводив командант постерунку й постерунковий Островський з Кривого. — Дня 14-го березня ц. р. десять постерункових перевели ревізію в помешканні о. Михайла Юхновича і в домівці читальні „Просвіти" в Плавучі Малій, повіт Бережани. Домівку читальні „Просвіти" опечатали. Ревізію в помешканні о. Юхновича переводили в присутности мами і сестри, бо самого о. Юхновича не застали дома.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС.

Київ. — „Вісті" подають, що державна правописна комісія викінчує остаточно редаґування проєкту нового українського правопису.

МІСТЕРІЇ З ВИВІСКАМИ.

Після знищення вивісок мануфактурного відділу ПСК у Скольому, прийшла черга в цьому самому місті на кооперативу „Народній Дім". Ніччю з 8-го на 9-го березян ц. р. невисліджені виновники стягнули велику 4X1 м. вивіску кооперативу „Народній Дім" і так добре її сховали, що поліції ніяк не вдається знайти. Дійшло до того, що українські купці Сколього ховають на ніч вивіски до крамниці. Крім цього з Корчина й Синевідська В. повідомляють, що в обох цих селах теж невідомі справці понищили цілий ряд вивісок із українськими написами.

НАПОЛЕОН ЯК ПАЦІЄНТ.

Цікавий опис стану здоровля Наполеона подав в англійській лікарській пресі Соколов. Він змалював здоровля цього велитня історії в ріжних фазах його життя. Здається, що Наполеон нездужав на часті шлункові недомагання на нервовому тлі, що було спричинене катаром сечевого міхура. Крім того він мав туберкульозу легенів та гемороїди. Деякі джерела теж подають, що Наполеон мав прояви епілепсії. На острові св. Олени до тих хворобових проявів прилучилися ще недомагання спричинені замалою скількістю вітамін у поживі і схоріння печінки. Вкінці причиною смерти Наполеона був пістряк (рак) шлунка, подібно як у батька та діда.

За 40 літ свого життя Наполеон виявив страшну силу енерґії. По 40 році життя він став радше апатичний та нездібний до наглих рішень, як це було давніше. Згаданий лікар, дослідник цієї справи каже, що причиною тієї переміни у житті, здоровлі та психіці був дуже сильний вплив підмізкової залози, що витворює спеціяльні гормони, які побуджують нервову систему, а причиною пізнішої апатії цього неспокійного духа було поступневе звироднінння згаданої залози.

УКРАЇНСЬКІ ЧАСОПИСИ З БІЛИМИ КАРТКАМИ

ЛЬВІВ. — Вистарчить поглянути на найстарший український щоденник у Львові, часопис „Діло" ч. 75 з 1. квітня 1939 р., і прочитати „по конфіскаті наклад другий", щоб зорієнтуватись, що діється на українських землях під Польщею. Ціла третя сторона часопису зовсім біла. Нема на ній ні одного слова. Друга сторона майже біла. Те саме можна сказати про четверту і пяту сторону, а також і восьму.

Не вільно згадувати карпатської України.

Разом з тими білими плямами, якими світять українські ґазети, можна завважити, що останні числа надійшовших з краю українських ґазет, не мають уже ніяких відомостей про те, що діється в Карпатській Україні. Взагалі нема ніяких новинок, що булиб звязані з судьбою цього краю. Це мусить впасти в очі тому, що передше кожне число української ґазети було повне ріжних відомостей про Карпатську Україну. Тепер нагло ті відомости перестали появлятись.

Перериваують телефонічні розмови.

З того, що було друковане в часописах передше, видно, що відомости про Карпатську Україну добували українські ґазети з великим трудом. Усі телефонічні розмови із заграниці були раз-у-раз переривані, так, що годі було зрозуміти, про що мова. А як тільки розмова торкнулася мадярських звірств в Карпатській Україні, або чогось подібного, зараз спинювано телефонічну розмову цілковито.

29. БЕРЕЗНЯ ЩЕ БИЛИСЯ.

БУКАРЕШТ. — Дня 29. березня ще існував українсько-мадярський воєнний фронт у Карпатській Україні. І ще тоді продовжувались бої між Січовиками і мадярськими військовими частинами.

СКОРШЕ НЕ ХОТІЛИ ПРО ТЕ ДУМАТИ!

ПРАГА. — Звалилися десятки тисяч ріжних урядовців-чехів з Карпатської України і не знати, куди їх подіти. Це ті, через яких було стільки терть між Прагою і українським урядом Карпатської України, що просив Прагу, щоб забрала собі хоч малу частину тих урядовців.

ЗАГАРБАЛИ ПЛОЩУ СОКОЛА-БАТЬКА.

ЛЬВІВ. — Львівське воєвідство повідомило дирекцію Центробанку і Товариство „Сокіл-Батько", що забрано Площу Сокола-Батька („Український Город") і то „в інтересі оборони держави". Польська військова влада перебрала цілу площу ще заки доручено повідомлення, наказуючи забрати з неї живий і мертвий інвентар до 48 годин.

ПОЛЬСЬКІ ДІДИЧІ Й ПОЛІТИКИ ЗА „РОЗВЯЗКУ".

ВАРШАВА. — Відбулися збори активних польських діячів, політиків, військових і публіцистів. Наради були в старім панськім дворі. На фронтовій стіні були повішені навхрест коса — символ хліба, а також шабля — символ крови. Реферував Дзєдушицький, українець — як казав — з крови. Говорив про відновлення „ягайлонської ідеї" як шляху до „правдивої величі Польщі". Присвячено в дискусії багато уваги українській справі, при чому всі промовці погодилися, як подає кореспондент „Діла", з тим, що тепер настав крайній час розвязки української проблеми у Польщі. Стверджували, що інтерес Польщі, супроти грядучих поколінь, наказує співпрацю з українцями.

ПРО „ЛЬОЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦІВ".

ВАРШАВА. — З одного боку українська преса переповнена відомостями про масові арешти серед українського населення в Польщі, а польська преса стверджує, що є „зворот" серед українців у Польщі, що заведені Гітлером, ніби зачинають вже підпирати Польщу і складати жертви на її оборону.

ГІТЛЕР ВІДПОВІСТЬ 28. КВІТНЯ.

БЕРЛІН. — Німецька преса не перестає атакувати президента Рузвелта за його мирове предложення, яке називає „триком", змагаючим піддержати „упадаючий в Америці авторитет Рузвелта". Та канцлер Гітлер цеї справи собі не легковажить, коли заповів, що скличе на день 28. квітня парлямент і там оголосить відповідь. Думають, що він заговорить про дальші німецькі домагання.

МУСОЛІНІ ВІДПОВІСТЬ СКОРШЕ.

РИМ. — Відозву президента Рузвелта, звернену до Мусолінія у справі замирення, вважають „гіпокризією" і „демаґоґією". Кажуть, що през. Рузвелт виявив вороже наставлення до Італії й Німеччини і вже з того боку не надається на щирого мирового посередника. Думають, що відповідь буде неґативна. Та проте апель президента викликав помітне поденервування.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jerey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади нале ть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАКЛИК ПРЕЗИДЕНТА

Цими днями цілий світ говорить про мировий заклик президента Злучених Держав Рузвелта, котрий він вислав до канцлера Гітлера, диктатора Німеччини, і премієра Мусолінія, диктатора Італії, а в котрім він взиває їх заґарантувати світові мир через запевнення, що вони принаймні через десять найближчих років не зачіплять інших держав.

Голоси цей заклик доякі. Американські держави й ті европейські держави, котрі президент Рузвелт згадує в своїм заклику як можливі предмети нападу з боку Гітлера й Мусолінія, відкликуються на цей апель прихильно. Зате голоси німецької, італійської, японської й еспанської преси є наскрізь ворожі. При повній контролі німецької й італійської преси урядом Німеччини, зглядно Італії, зо становища преси можна вносити, що цей заклик буде в цей або інший спосіб відкинений, себто Німеччина й Італія бажаної Рузвелтом ґарантії не дадуть.

Зрештою, навіть якби Німеччина й Італія таку ґарантію дали, то ледво чи держави, які бояться дальших аґресивних кроків з боку цих двох держав, перестали би цієї аґресії боятися й чи вони зачали би, навіть якби згодилися на конференцію, обмежувати свої зброєння. По занятті Італією Етіопії й Альбанії, котрих цілість ґарантувала колись Італія, по занятті Німеччиною Австрії й Чехії, котрих цілість ґарантувала Німеччина, вже ніяка держава не буде вірити в якінебудь ґарантії, дані Німеччиною й Італією.

Супроти цього тепер встає питання, яке властиво значіння має заклик Рузвелта? Коли він не може досягнути цілі, яку він проголошує, то яку властиво ціль, чи які цілі, має він, до яких він не признається? Відповіддю на це є враження, які цей заклик у світі викликує.

Передовсім, заклик Рузвелта звертає американцям в драматичний спосіб увагу, що часи ізоляції Злучених Держав від світу вже дефінітивно скінчилися. Злучені Держави вважаються складною частиною світу, на котру впливають події в кожній закутині цього світу.

Передовсім заінтересовані Злучені Держави живо й жизненно в питанні мира й війни. Америка не вмиває вже рук від того, що хтось задіває війну за Атлянтійським океаном. Такі аґресивні кроки Америки вважає своїм „бизнесом" і думає на них реагувати як на справу, яка живо дотикає Америку.

Президент Рузвелт посуваеться ще далеко дальше. Він дає мимоходом до зрозуміння, що він уважає Гітлера й Мусолінія можливою напасною стороною, а інші держави можливими жертвами аґресії з боку цих двох диктаторів. Він підсуває, що якби не було аґресій з боку Німеччини й Італії, то в світі вже можна би завести мир, і тому він домагається публичного вирічення всяких аґресивних забаганок з боку цих двох держав.

У цей спосіб президент Рузвелт рівночасно дає до зрозуміння, по котрім боці буде стояти Америка на випадок, якби в світі прийшло до нового загального збройного конфлікту. Звідси така буря невдоволення з боку тих, які бажали би собі на випадок війни іншої поведінки з боку Злучених Держав, себто тих, що бажали би собі або попертя Німеччини й Італії або принаймні невтральности.

З ТРАГІЧНИХ, КРІВАВИХ І ГЕРОЙСЬКИХ ДНІВ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(Зібране на підставі інформацій, подаваних львівськими українськими часописами).

НА ВЕРХОВИНІ ГРАЮТЬ ГАРМАТИ.

Чернівці, 25. березня. — Телефоном до „Нового Часу" подають, що мадярські військові сили посуваються здовж кордону між Румунією і Карпатською Україною в напрямі на схід. Села в Карпатській Україні здовж Тиси порожні. Все населення відтягнулося в гори, звідкіль ставить наступаючим мадярським військам завзятий опір. З Виженки. біля Вижниці повідомляють, що впродовж 25. березня чути було з Карпатської України густу гарматню стрілянину.

НЕСУТЬ ВАЖКИЙ ХРЕСТ БЕЗ НАРІКАНЬ.

Відень, 25. березня. — Загальну увагу чужинців звертає факт, що збігці з Карпатської України, що перейшли страшну Голгофту впродовж кількох жахливих днів, не виявляють і тіни зневіри. І не нарікають. Це викликує загальний подив.

ПОЛОЖЕННЯ ОО. ВАСИЛІЯН.

Особливо переслідують мадяри монахів Чину ОО. Василіян. Їх почали виселювати. Як також і багатьох з карпатоукраїнського духовенства.

ЗАЯВА МАДЯРСЬКОГО МІНІСТРА.

Будапешт, 26. березня. — Мадярський міністер справ закордонних граф Чакі заявив таке: „Акцію проти Карпатської України мусіла Мадярщина перевести блискавично, тільки власними силами. Також Лондон, Париж і Вашингтон виявили зрозуміння для поступовання Мадярщини"

НЕ ГОДНІ ЗДОБУТИ ГІР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Сигіт, 26. березня. — Кореспондент „Нового Часу" подає, що поверх 2,000 Січовиків відтягнулося у високі гори і звідтам знайбільшим завзяттям унеможливлюють мадярам дальші наступи. Мадяри змушені відтягатися з великими втратами.

ДО ПРИСЯГИ, АБО ПІД РОЗСТРІЛ.

Командант мадярських військ звернувся до населення Карпатської України й Січовиків Карпатської України з маніфестом, взиваючи всіх, щоб піддалися, здали зброю і склали присягу вірности Мадярщині. Хто послухає цього приказу буде помилуваний, а ті, що й надалі ставитимуть опір, або знайдуть у них зброю, — будуть суджені на місці. Згідно з тим розпорядком переводять мадяри масові розстріли. В Хусті мадярський суд по кількахвилинній розправі засудив на смерть Августина Шерегія, директора Українського Театру „Нова Сцена". Його розстріляли в приявності його брата, Евгена Шерегія, режисера тогож театру, що на вид цієї жахливої сцени збожеволів на місці.

ЯК ВИХАВ УРЯД КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ?

Білгород, 25. березня. — Іван Будз, кореспондент „Нового Часу" подає, що прибув до Югославії із Хусту президент Карпатської України д-р А. Волошин. Всіх їх разом прибуло 14 осіб. Всі вони опустили край в останньому моменті й приїхали майже без багажу. Президент і всі інші приїхали тільки в тому, що мали на собі. Ворожі закордонні агенції пустили в світ вісти, що українська влада вивезла зі собою міліони. Президент ці вісти категорично дементує, бож міністром фінансів назначила Прага ген. Прхалу і державна каса була під управою чехів із Праги. І, коли хто опорожнив касу, то це могли зробити тільки самі чехи. Всі іміґранти разом мають зі собою найбільше до 50,000 чеських корон, що за них тут не можна нічого купити, і всі вони тепер у великім клопоті.

ВРЯТУВАЛИ ЧЕСТЬ СЛОВЯНСТВА!

Преса й населення Югославії висловлюються незвичайно тепло про Карпатську Україну та геройську боротьбу її народньої армії з мадярами. Югославяни просто кажуть: „Українці — це справжні сьогоднішні герої. Вони тепер одинокі врятували й захоронили честь словянства".

ЖІНКИ - СПАРТАНКИ!

Сигіт, 25. березня. — Кореспондент „Нового Часу" пише: „Українські іміґранти дивляться тверезо на трагедію своєї історії останніх днів. Матері, що втратили своїх синів, жінки чоловіків, сестри братів, діти батьків — затримавши рівновагу духа, дивляться розважно дійсности в вічі. „Не за рідною нам жаль, ані за нами самими, а за тією Карпатською Україною, що так несподівано опинилася під гонведським наїздом", часто можна було почути в Сиготі...

„Говорю з молодою жінкою.

„Її оповіли, що в боях під Хустом упав її муж. Чотири брати вступили до „Карпатської Січі" й пішли на фронт. Їхня доля вирішена, — вона це знає. Та її гарячим бажанням — повернутися зараз у Карпатську Україну ще доки йдуть бої й полягти разом зо своїми братами на рідній землі Карпатської України.

„Бачу знову стареньку матір, що втекла з ріднею в 1934 році зпід большевицького ярма. Тепер — її 33-літній син поляг, а зятя завернула румунська влада разом з іншими 320 роззброєними Січовиками і передала їх роззброєних мадярським воякам. І їхня доля також вирішена вже... Подивляю цю стареньку матір, що з таким геройзмом духа витримує удар судьби. І мимоволі снуються передомною постаті матерей-спартанок, що виряжали своїх синів на війну з бажанням, щоб вернулися зо щитом, або на щиті".

СЛАВА УКРАЇНІ!

„Малі діти, може й не відчувають ще болючої втрати державности Карпатської України, та кожне знає оповісти щось про страхіття останних днів і кожне гаряче кличе „Слава Карпатській Україні!" Поздоровлення „Слава Карпатській Україні" відоме в Сиготі вже майже кожному, бо тільки так здоровляться українські еміґранти. Навіть чужинці, що були при відїзді вантажних авт у невідоме майбутнє, кликали еміґрантам услід „Слава Карпатській Україні!"

МОСКВОФІЛИ ПЕРЕШКОДЮЮ.

З Білгороду подає кореспондент, що в Будапешті ведуть переговори з мадярським урядом щодо Карпатської України такі делеґати уряду: д-р Юлій Брящайко, д-р Микола Долинай, радник Авґустин Дудка. Вони мають повновласти обстоювати незалежність у рямках федерації, але москвофіли, фенцикісти та бродіїсти вдоволяються тільки мізерною культурною автономією. Так, що й тут вони підлиготовують жадання краінського Уряду в користь краю і населення, щоб тільки дійти до влади та особистої користи.

ЗБІГЦІ В СЛОВАЧЧИНІ.

Відень, 27. березня. — Кореспондент „Нового Часу" подає, що із західньої частини Карпатської України перейшло до Словаччини кругло 1,500 збігців. У цьому числі є Торговельна Академія зі Сваляви, майже у повному складі з учениками й професорами. У Братиславі перебуває біля 500 збігців, в Жиліні до 200, а в Убні, до заняття мадярами, було до 800 утікачів.

ПЕРШИЙ ТРАНСПОРТ У ВІДНІ.

Кореспондент заповідає, що передасть розмови, які мав з утікачами, яких бачив у Відні. Це прибув перший транспорт у числі 90 людей. Це майже виключно члени Української Народньої Оборони „Карпатська Січ". Вони звідси перейдуть на роботи у глибині Німеччини. Усіх їх прибуде біля 500. Ранених приміщено по дорозі у лічницях в Гуменному, Пряшеві й Братиславі, на Словаччині.

Більшість Січовиків, це молоді юнаки в передпоборовому віці. Є між ними 16-літні хлопці з дитячим виглядом. А-ле є також старші, з військовим чеським вишколом чи може іншим, а декому з них уже добре понад пятьдесятку. Всі вони в останньому часі перебували в південно-західній частині Карпатської України в пограничній полосі, що — як відомо — перша стала терном мадярського наступу. Багато з них звідтіля й родом, найбільше з околиць Середнього, Горонди й Чинадієва. У повному однострою „Карпатської Січі", блакитносірого коліру, є тільки несповна десяток людей, кілька у зеленкуватих униформах бувшої чеської армії, решта в цивільних одягах і тільки шапка-мазепинка засвідчує їхню приналежність до українського війська.

ЧЕХИ ЗДИРАЛИ УНІФОРМИ І ШАПКИ.

Січовики оповідають, що при переході на Словаччину, чи пак безпосередньо перед переходом, чеське військо на свойому відвороті здирало з Січовиків униформи й навіть самі шапки, так само робили з тими українцями, що з чеської армії переходили до Січовиків. До кореспондента зголошується один із цих останніх. З нього чеські вояки здерли у Михайлівцях не тільки униформ, але й білля, мовляв, це теж чеське державне майно. А було це 16 березня, коли чеська держава вже не існувала!

БЕЗ ВІЙСЬКОВОГО ВИШКОЛУ.

Подавляюча більшість Січовиків була без жадного військового вишколу. Єдиною їхньою зброєю були — пластові ножики, в декого револьвер. Тільки декому з них вдалося вже в часі мадярського наступу добути військовий кріс, в одному випадку навіть — один легкий військовий скорострів... Отце була вся зброя оборонців західньої частини Карпатської України, яку зрештою чеське військо й жандармерія намагалась від них при відвороті відібрати, при чому з одної та другої сторони впали криваві жертви. Всю зброю, до пластових ножиків включно, відібрано їм остаточно при переході на Словаччину.

ЩЕ ПРО ЧЕХІВ.

У протилежності до відділів „Карпатської Січі" у східній частині Карпатської України, що були бодай частинно озброєні, відділи на заході — Середнянщина й Мукачівщина — були абсолютно без жадної зброї, з ласки відомої чеської політики. Вся зброя й вся екзекутива знаходилась — поскільки йде про західну полосу — до останньої хвилини виключно в чеських руках. У чеських руках були також до самого кінця пошта й комунікація. Все те використали знаменито на те, щоб ударемнювати й анархізувати почини українських оборонців, до яких до самого кінця відносились з якоюсь патольоґічною ненавистю. Винятків майже не було. Зате мадярам чехи ніякого опору не ставили, хоч розпоряджали цілим арсеналом наймодернішої зброї.

СПРАВА 180-ТЬОХ РОЗСТРІЛЯНИХ.

Букарешт, 27. березня. — Телефонат до „Українських Вістей" подає, що досі люди не вийшли з потрясення розстріляних мадярами 180 Січовиків. Румуни передали Січовиків після того, як командуючий мадярський старшина заручив словом, що їм нічого не станеться. Опісля вони всі загинули. Як відомо, чехи зробили на 180 Січовиків донос, що це терористи, що перейшли на румунську сторону, щоб там вести терористичну акцію. Тепер на інтервенцію з румунського боку мадяри відповіли, що мадярське військо тут ні при чому, бо не воно виконало екзекуцію.

ЩОБ НЕ ПОПАСТИ В ПОЛОН.

Один з організаторів „Січі", учитель з Великого Бичкова, Волощук, застрілився і в той спосіб врятувався від мадярського полону.

СКІЛЬКИ ЗАГИНУЛО?

Братислава, 28. березня. — Кореспондент „Нового Часу" подає, що хоч на території Карпатської України діялися жахливі події, то треба вважати перебільшеними вісти, що по українськім боці згинуло 5,000 осіб, чи хочби половина з того. Як запевнюють очевидці, українські жертви скількістю не багато більші, коли не менші, від мадярських жертв по стороні мадярів і чехів. Тільки, що тепер ладують нові жертви, а мадярські тюрми переповнені українцями.

ІТАЛІЙЦІ РАЗОМ З МАДЯРАМИ.

Стрільці „Карпатської Січі" що перейшли на словацьку територію, розповідають, що в рядах мадярської армії, що наступала на Карпатську Україну, було багато італійців. Кажуть, що італійські літаки бомбардували позиції Стрільців, та що Стрільці зістрілили один такий італійський літак. Кореспондент додає, що треба брати ці оповідання доволі критично, бо може це були літаки італійської продукції, що їх має мадярська армія.

З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ДО ЮГОСЛАВІЇ.

Букарешт, 29. березня. — Телефоном до „Українських Вістей" подають, що завдяки настирливим українським інтервенціям у румунської влади вдалось пересунути до Югославії останній транспорт українських еміґрантів з Карпатської України, що застряг був у Джимболї. Еміґрантам призначили три села над самим Дунаєм: одно з них Керетвеж, де вже живе кільканацять літ більша скількість українців, що втекли з Мадярщини.

КОМАНДА ВИХАЛА, АЛЕ БОЇ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ.

Нині приїхав з Сиготу до Букарешту полк. Єфремів з супроводі сотника Білого, б. команданта поліції в Хусті. Хто переняв команду віток, що залишились у горах — не знати. У горах йдуть запеклі бої. Мадярам досі не вдалося зліквідувати українських відділів, що не тільки боронятся, але й роблять випади та наносять мадярам дошкульні втрати. Румунська преса подає кожну вістку, звязуючи з долею Карпатської України.

ПАНАХИДА.

28. березня відбулася в Букарешті заходом української колонії панахида по поляглих у Карпатській Україні. Відправлено її у православній церкві болгарського посольства, в болгарській мові, а співав хор буковинських українців — по українськи. Панахиду закінчив український національний гимн.

ЯК БУЛА ОЗБРОЄНА СІЧ? І ЯК ВИБИРАЛАСЬ У БІЙ?

„Новий Час" подає від свого кореспондента з Букарешту розмову з утікачами з Карпатської України. З неї подаємо ось що:

На формування українських „Січей" чехи дивилися від самого початку недоброзичливо. Тому ніякої зброї Січовики не мали. Питання про озброєння Січовиків повстало у всій гострості уже в той момент, коли треба було ставити опір добре озброєній мадярській реґулярній армії. Так у ніч з 13. на 14. березня, коли мадяри вже посувалися по території Карпатської України, українська влада звернулася до генерала Прхали, прохаючи його дати розпорядження про видачу зброї Січовикам, що мають боронити державні кордони. Ген. Прхала погодився видати зброю, але за годину видав наказ про поворот зброї. Січовики, що дістали всього 41 рушниць, відмовились повернути зброю. При цьому чеський жандарм і Січовик обмінялись стрілами. Тимчасом ніхто не був ранений і інцидент тутже на місці був залагоджений. Січовики готувалися вже сідати у вантажні авта, щоби їхати на фронт, але побачивши, що їх оточує чеське військо, забарикадувалися у помешканні Головної Команди. Чеське військо та жандармерія обсадили розташування Головної Команди „Січі" та „Січову Гостинницю". Счинився бій. При чому особливо трагічне становище було тих Січовиків, що жили в деревляних бараках Січового Коша. Було їх там коло 300 душ. По цих бараках чехи відкрили кулеметний вогонь, а згодом почали їх закидати ручними гранатами. Січовики, не маючи зброї, відбивалися від чехів тими ґранатами, що не розривалися. У цей спосіб було забитих 6 чехів. Січовиків поляглo 50 душ. Коло 10. години ранку 14. березня конфлікт був полагоджений. Генерал Прхала заявив, що він більше до нічого не мішається й виїздить.

ОГРАБИЛИ Й ВБИЛИ ПЕТРА ЛИСЮКА.

Кореспондент подає, що утікачі розповідали, що в тім самім часі загинув і молодий Петро Лисюк, що прибув з Америки до Хусту разом зі своїм батьком Калиною Лисюком, щоб фільмувати українське життя. Утікачі розповідали, що чехи схопили Петра Лисюка на вулиці, побили, розстріляли і ограбили з годинника і всіх грошей, що мав при собі.

ОБОРОНЯЛИ НЕ ВОЯКИ, А ЛИЦАРІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

Української Армії, подає кореспондент, не було. От під Севлюшом 30 Січовиків обезброїли 1,500 чехів, забравши від них 450 рушниць і 8 кулеметів. У цей спосіб узброївшись, вони зараз заняли позиції на Чорній Горі між Малою й Великою Копаньою. Отже обороняли волю Карпатської України не вояки Української Армії, бо такої не було, а лицарі українського народу Карпатської України, для яких їх держава воля була дорожчою за життя. Приклад такої саможертви дали семинаристи Духовного Семинара в Севлюші, що пішли до бою у проводі зі своїм стареньким професором Голотою. Ніхто не знає, чи хто з них залишився живим.

ЧОМУ ЗАБРАЛИ ТІЛЬКИ 450 РУШНИЦЬ?

Питав кореспондент утікачів, чому, коли Січовики роззброїли 1,500 чехів, забрали тільки 450 рушниць? На те утікачі відповіли, що заки Січовики обезброїли чехів, то вони видали зброю „місцевим мадярам, що нападали на Січовиків та на тих, що виявляли своє українство".

ЖЕРТВИ НА РІДНИЙ КРАЙ

посилати на таку адресу:

"OBYEDNANYE"
P. O. BOX 122, CHURCH ST. ANNEX,
NEW YORK, N. Y.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(56)

„Забирайтеся, каже, і нічого не говоріть", а з ним і новий поміщик приїхав, ремінний кнут тримає над мною і кричить: „забирайтеся, про мене хоч на морозі погибайте"; а тут зима, жінку з печі тащу, діти ревуть. „Ідь в город!" кричить опричник, та ледви одну шкапину з возом дав, щоби відвезти в город жінку і діти. А мої мужички, злодії, раді з того, ще насміваються з мене і з моєї біди; не без того, що неодному чоловік дав поза вуха, а тепер все те вони випімнули. Та аж опісля під новим господарем жалувати за нами. А в городі збираються діти боярські, велено гнати в німецьку землю на поселення, і мене з ними. „Куди діну жінку?" — питаю, а намісник говорить: „Куди хочеш". Я й покинув її недужу в городі. Потім довідався, що намісник відослав її у монастир, а там кормили її на подвіррю разом з собаками. Недуга була у неї така, що сопухом несло, тож і до келії не пустили. Так і померла. А я з двома дітьми пішов пішки зимою в далеку сторону. Грошей нема, хліба не дають, ледви Христовим іменем випросиш, а і то рідко хто дасть, бо у самих людей було мало хліба задля неврожаю. Діти не витримали, померли від зимна і з голоду, а ми втікли з дороги. Таких, як я, багато по цілій Руси. Ждуть щоби всіх зібрати, то і царське військо вже нікому не зробило.

— А що, товаришу, — поспитав Урман Кудеяра — гарно у нас діється? Якого лиха зазнав Окул! Були і такі, що ще більше як він потерпіли. У нас ватага з двох соток люда. Прийшло їх чи-мало з одної посілости і оповідають: Кинув цар опалу на їхнього боярина і самого боярина покарав лютою смертю, а потім поїхав цар з опричиною у боярське село: село окружили, а народові веліли вибиратися з хат з жінками і дітьми, і старими і малими. Опричники спалили найперше боярський двір, а двірську службу зачали бити до смерти, мало не всіх повбивали, бо тільки деяким удалося втекти. Відтак пішли по мужицьких хатах, все рубають: двері, столи, яка посудина була — все перебили, поломали; вівці, худобу, дріб повбивали, навіть котів і псів не пощадили, а опісля село запалили і мужикам сказали: „забирайтеся, куди хочете, хоч з голоду пропадайте; який був наш боярин, такі самі і ви чортівські діти". А ще цар зборонив іншим людям їх приймати і кормити. Половина народу погибла, передовсім малі та недужі, бо це було як раз в великім пості і в великі зимна. Інші з голоду і холоду напали на одно село, беруть насильно, що попадеться в руки: господарі не дають свого добра, а ті відбирають. Зачали битися кіллям і чим попало; опальні побідили і ціле село розграбили, а ще в таку злість попали, що пустили червоного когута і ціле село до тла спалили. „Як нам заповідав цар-государ — кричать — так най вам буде! Ми потерпіли, то й ви терпіть разом з нами!" Тоді з того зруйнованого села зараз деякі до них пристали, бо доки мали своє добро, доти і боронили його, коли ж опинились без нічого, то й не було за чим побиватися. Пішли на друге село боярське, але вже на опричне, убили управителя, двір спалили, а з мужиками зачали битися; бійка була завзята. Положили сотню людей: кого на смерть убили, кому руки і ноги поломили, очи виколи. Деякі люди з того села втекли у город Серпухів, дали знати старости, а староста приказав скликати людей.

(Далі буде).

ПРОТОКОЛ З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ

ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКЕ ВІДБУЛОСЯ У ДНЯХ ВІД 13. ДО 16. БЕРЕЗНЯ 1939 РОКУ В ГОТЕЛІ ЛЯ САЛ У ШІКАҐО, ІЛЛ.

(1)

У понеділок, 13. березня зібрались у галі засідань у готелі Ля Сал у Шікаґо, Ілл. головні урядники У. Н. Союзу на річне засідання. Головний рекордовий секретар Д. Ґаличин відчитав імена всіх головних урядників, і ствердив, що на засідання явились отсі головні урядники: М. Мурашко, головний предсідник; Г. Герман, заступник головного предсідника; Марія Малевич, заступниця головного предсідника; Д. Ґаличин, головний рекордовий секретар; Р. Слободян, головний фінансовий секретар-касієр; Д. Капітула, предсідник головної контрольної комісії; Д-р А. Т. Кібзей, заступник предсідника контрольної комісії; О. М. Малицький, секретар контрольної комісії; С. Куропась і Р. Смук, члени контрольної комісії; Т. Шпікула, І. Лисак, М. Давискиба, А. Шумейко, І. Гузар, С. Слободян, О. Запоточний, В. Дідик Юлія Баволяк і Стефанія Палівода, головні радні.

Точно в годині 10. рано головний предсідник відкрив засідання отсими словами:

Поважані пані й панове головні урядники!

Трицять літ тому на річнім засіданню головного уряду У. Н. Союзу, що теж відбулося в Шікаґо, Ілл., тодішний головний предсідник і теперішний голова контрольної комісії, п. Д. Капітула, подаючи в його річному звіті причину, чому засідання тоді відбувалося в місті Шікаґо сказав між іншим, що річне засідання відбувалося „в далекім місті Шікаґо тому, що якраз у те місце сконцентрували вороги всі свої сили, щоби знищити У. Н. Союз".

Це було в вересні 1909 року. З історії тих часів про У. Н. Союз ми знаємо, що на 11-тій конвенції У. Н. Союзу в 1910. році ті вороги таки пробували захопити У. Н. Союз у свої руки, і, свідомо — чи не свідомо хотіли нанести велику шкоду тому Союзові, „що за окрушину місячного зарібку нашого робітника переймав на себе тягар виплати посмертного по своїх членах, втираючи цим сльози немічним удовам і сиротам".

Та ця спроба ворогів захопити У. Н. Союз у свої руки і змінити Союзову народню марку на марку конфесійну їм не вдалася, хоч як вони намагалися це виконати. У. Н. Союз пережив цю небезпечну подію і вийшов з неї, як і зі всіх інших бурливих подій, ще більшим і сильнішим.

Трицять літ пізніше головний уряд У. Н. Союзу знову зібрався в місті Шікаґо на своє річне засідання. Я дуже радий, що на цьому річному засіданню я можу сказати те, що тим разом ми зібралися тут не тому, що може тут сконцентрували вороги свої сили на знищення У. Н. Союзу, бо тепер ні тут ні деінде У. Н. Союз ворогів не має. Ми зібралися тут тому, бо так вирішило одноголосно минуле річне засідання головного уряду, яке при тім рішенню кермувалось тим, що треба хоч один раз на 30 літ відбути річне засідання в такім місті, що має коло 2,000 Союзовців, які з цього приводу моглиб запізнатися ближче зі своєю орґанізацією і її змаганнями.

Дня 4-го січня цього року передвчасна смерть забрала з наших рядів бувшого заступника головного предсідника, бувшого контрольора і теперішного головного радного Івана Ваверчака. У. Н. Союз втратив уже неодного головного урядника зо старшої ґенерації. А покійний Іван Ваверчак відійшов від нас перший як головний урядник вже з молодої ґенерації. Прошу всіх, тут приявних, пошанувати покійного Ваверчака і всіх покійних членів У. Н. Союзу повстанням з місць. (Тут головні урядники встають з місць).

Витаю вас усіх, шановні головні урядники, і прошу о співпрацю. Проголошую річне засідання відкритим з такою програмою наших нарад:

Звіт головного предсідника М. Мурашка; Звіт заступника головного предсідника Г. Германа; Звіт заступниці головного предсідника Марії Малевич; Звіт головного рекордового секретаря Д. Ґаличина; Звіт головного фінансового секретаря-касієра Р. Слободяна; Звіт головної контрольної комісії: Д. Капітула, д-р А. Т. Кібзей, О. Е. Малицький, С. Куропась, Р. Смук; Звіти головних радних: Т. Шпікула, І. Лисак, М. Давискиба, А. Шумейко, І. Гузар, С. Слободян, О. Запоточний, В. Дідик, Юлія Баволяк, Стефанія Палівода; Дискусії над звітами; Внесення і ухвали.

Як Ви згідні з цією програмою, то прошу її приняти в цілості чи зо змінами.

На внесення голови контрольної комісії Д. Капітули, поперте радним М. Давискибою, принято одноголосно предложену програму річного засідання.

Головний предсідник передає провід зборів заступниці головного предсідника Марії Малевич, а самий здає наступний звіт:

ЗВІТ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА М. МУРАШКА.

Хвальний головний уряде!

В 1938 році скликав я екзекутивний комітет на пять засідань, що відбулися в березні, червні серпні, жовтні й грудні. Крім тих пятьох засідань повного екзекутивного комітету, нас трьох, що постійно працюємо в головній канцелярії, рішали за згодою других двох членів екзекутивного комітету багато важних справ, що мусіли бути вирішені в щоденному бизнесі орґанізації. До таких справ належали головно фінансові трансакції, які ми мусимо робити тоді, коли траляються відповідні інвестиції.

Як відомо всім, У. Н. Союз це вже понад пять міліонова установа, яка вимагає від її заряду постійного слідкування за тим, щоби це пять міліонове майно У. Н. Союзу, яке інвестовано в бондах і морґеджах давніше, і це, що тепер нагромаджується з річної надвишки приходів, інвестувати і реінвестувати стільки разів, скільки інтерес У. Н. Союзу вимагає. Інтерес такої великої орґанізації як У. Н. Союз вимагає, щоби її майно інвестувати тоді, коли найліпше набути такі інвестиції, які приносили би сподівані відсотки й зарібки, яких з законним обчисленням потрібно для У. Н. Союзу. Отже такі справи ми мусимо рішати майже кождого дня, бо це для орґанізації є одна з найважніших справ.

Всі свої рішення про ріжні орґанізаційні справи з минулого року екзекутивний комітет проголосив в урядових протоколах, що були поміщені в урядовім органі У. Н. Союзу.

Прибуток нових членів.

У 1938 році, крім членів Згоди Братств, що злучилися з У. Н. Союзом, вписано до У. Н. Союзу нових членів, повнолітних і дітей, 3,934, або 38% більше, як вписано в 1937 році. Загальна сума, на яку обезпечили себе нові члени в 1938 році виносила $2,252,100, або 28% більше від суми, на яку обезпечили себе нові члени в 1937 році.

Та хоч прибуток нових членів у минулому році був о 1,090 членів більший, як був у 1937 році, то це ще не значить, що нам усім не треба старатися в цьому році вписувати нових членів ще більше. У мойому листуванні минулого року з урядниками 123 відділів, що в 1937 році не вписали до У. Н. Союзу навіть по одному новому членові, я одержав від багатьох такі відповіди, що урядникам тяжко приєднувати нових членів з причини „лихих обставин". Усі вони обіцяли, що в 1938 році подбають про те, щоби вписати нових членів. Чи виконали вони цю обіцянку покаже звіт головного рекордового секретаря.

Я свідомий того, що відділовим урядникам, з причини „лихих обставин", тяжко приєднувати нових членів. Але коли було інакше? З тими „лихими обставинами" треба нам усім боротися таксамо, як ми боремося в нашому життю за всі інші життеві справи. У приєднуванню нових членів нашим завданням є вказувати всім, що ще не є членами У. Н. Союзу, що поза ідею самого обезпечення, яке є дуже важне для кожного з нас, У. Н. Союз обєднує нас іще для великої державницької ідеї, якої здійснення вже зближається, і для якої члени У. Н. Союзу завжди працювали й працюють, щоби ця ідея стала дійсністю.

Для ще більшого поширення цих ідей орґанізаційний і національний обовязок вимагає, щоби в рядах У. Н. Союзу було нас якнайбільше. Бо чим більші будуть ряди Союзових членів тим більша буде наша сила, при помочі якої ми зможемо доконати того, чого очікує від нас не лише наша орґанізація, але і наш поневолений нарід. У теперішний важний час тільки при помочі великої і сильної орґанізації ми можемо сповнити якслід ті обовязки, які спочивають на нас, як іміґрації такого народу, що бореться за свою свободу. Бо будуючи свою велику орґанізаційну силу ми тим самим будуємо ту силу, що поможе українському народові здобути волю.

Історія кождого поневоленого народу, що боровся за свою свободу, вказує нам, що волю може здобути лише такий нарід, що добре зорґанізований у своїх економічних та політичних орґанізаціях, які викажуть таку силу, з якою мусять числитися всі вороги. Ми тепер живемо в таких часах, що без великої орґанізаційної сили ми багато зробити не зможемо.

В будованні цеї великої орґанізаційної сили не забуваймо того, що тепер У. Н. Союз винагороджує кождому членові за його працю для орґанізації. В 1938 році працювало в приєднуванню нових членів до У. Н. Союзу 300 членів, які одержали винагороду від У. Н. Союзу за їх працю $12,402.86. У. Н. Союз буде дуже радий, як усі члени У. Н. Союзу цього року будуть приєднувати нових членів таксамо, як це зробили тих 300 членів минулого року, а успіх у прибутку нових членів буде багато більший, як був минулого року.

Дуже важною втратою для У. Н. Союзу кожного року є ті члени, що були суспендовані, а не були приняті наново. До багатьох таких членів, що були суспендовані в минулому році, я особисто писав листи і просив, щоби вони не покидали обезпечення в У. Н. Союзі, бо це обезпечення було для них і їх родин потрібне. Багато членів це зрозуміли і своє обезпечення в Союзі задержали.

З відповідей, що я одержав від суспендованих членів, я бачив, що багато членів були суспендовані лише тому, що вони не прийшли і не принесли своїх вкладок на збори свого відділу, і, що відділові урядники не робили старань зібрати від тих членів вкладки поза зборами відділу. Про це я переконався на прикладах. У минулому році кілька відділів прислали свої місячні викази, в яких подали до суспендовання в одному місяці 25% усіх своїх членів. По одержанні таких виказів я негайно написав до секретарів тих відділів листи з проханням, щоби вони особисто перейшлися до всіх суспендованих членів і старалися зібрати від них місячні

6-го листопаду відбулись окружні орґанізаційні збори Пітсбурщини, на котрих було заступлених 25 відділів. Гол. секретар-касієр п. Слободян дав дуже цікавий виклад про добро нашої дорогої орґанізації. Вечором того дня відбувся 50-літній ювилей від. 53, одного із тих відділів, що тому 45 літ основували У. Н. Союз. На тім ювилею я виголосила вступне слово і переводила програму, а п. Слободян виголосив головний реферат. Користь цего свята велика, бо відділ дістав більше як 20 нових членів по тім ювилею.

5-го грудня я їздила до Мекіз Ракс в справі морґеджу І. Козака, члена 91 відділу.

Позате, я відповідала точно на всі листи відділових секретарів і членів, які звертались до мене в ріжних справах.

У всіх тих моїх поїздках я завважила, що треба конче частіше обїзджати відділи, або, мати вправного орґанізатора, бо люди байдужні і самі ніколи не приступлять до У. Н. Союзу. Таким відвідуванням навязується сердечніше відношення українського загалу до У. Н. Союзу. Хотяй наш часопис пише часто про У. Н. Союз, одначе він не досягає тих людей, котрі стоять поза рядами членства У. Н. Союзу, а тому власне треба якнайбільше особистого контакту.

Також у своїх поїздках я завважала, що молодіж, навіть і родичів Союзовців, дуже мало розуміє про У. Н. Союз. Тому власне особистим відношенням і живим словом, можна її освідомити і зробити з неї щирих і ревних Союзовців.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ Д. ГАЛИЧИНА.

Від минулої конвенції, яка відбулася у травні 1937 року, У. Н. Союз зростає постійно в силу. Цей зріст може не є такий значний, як він повинен би бути й як ми собі бажалиб, але всеж таки, коли мати на увазі теперішні часи матеріяльної скрути, то цей зріст є вдоволяючий. Він є тимбільше видний, коли ми порівнаємо його зо станом членів у кількох попередніх роках з часів депресії, де кожний рік виказував убуток у членах.

1938. рік відзначився в історії У. Н. Союзу як рік оживленої і поширеної Союзової праці на ріжних ділянках. І ця оживлена й поширена праця дала гарні висліди. Вона дала значне число нових членів, вона принесла нові здобутки для У. Н. Союзу.

У цьому році відділи У. Н. Союзу повели зовсім нову працю та поширили її на зовсім нові ділянки.

Окружні Союзові комітети.

По більших і менших осередках, у яких знаходиться більше число Союзових відділів, потворено цього року окружні Союзові комітети. Ціль тих комітетів є: вести спільно й обєднано Союзову й громадську працю, у дотичних місцевостях; пропаґувати ідею У. Н. Союзу серед нечленів; влаштовувати ріжного роду імпрези для збудження серед загалу більшого заінтересування У. Н. Союзом; творити спортові дружини з молодих членів У. Н. Союзу; помагати тим дружинам матеріяльно й морально та вести й спомагати всяку таку активність молоді, яка причиняється до збільшення рядів У. Н. Союзу новими членами.

Знова громадська праця тих Союзових комітетів проявлялася у влаштовуванні національних свят, протестаційних віч та в збиранні й складанні жертв на поміч Рідному Краєві. Беручи собі приклад від головної канцелярії У. Н. Союзу, яка в цьому році була повела широку акцію в обороні поневоленого українського народу під усіми займанцями, ці Союзові комітети виказали також у цьому напрямі надзвичайно оживлену активність. Вони влаштовували віча та висилали телеґрами до великих европейських держав, протестуючи проти тих злочинів та проти цієї кривавої пацифікації, яку переводила Польща над нашим народом упродовж 1938 року. Вони устроювали віча й манифестації, домагались волі й свободи для всього українського народу, а зокрема тої частини нашого народу, що замешкує Закарпаття. Вони влаштовували масові віча, протестуючи проти зазіхань Польщі й Мадярщини на Карпатську Україну. Вони збирали й складали жертви, щедрі датки на ріжні народні цілі, а вже найбільше на розбудову молодої української держави на Закарпатті.

Союзові Здвиги.

Новою ділянкою праці, яку впроваджено в 1938 році, було влаштовування Союзових Здвигів. Ці Здвиги були влаштовувані звичайно заходом окружних Союзових комітетів. Такі Здвиги відбулись цього року майже по всіх більших Союзових осередках. Користь з таких Здвигів та, що на них збирається багато людей, а зокрема молоді, якої трудно дістати при якійсь іншій нагоді. А коли молодь приходить на такі Здвиги, то все таки ті програми, якими є виповнені поодинокі Здвиги, мусять залишати в неї певні корисні сліди й тревкі враження, то все таки ці програми підготовляють ґрунт і улекшують працю серед молоді в ціли приєднування її в ряди У. Н. Союзу.

Здвиги молоді.

У цьому році почала вже сама Союзова молодь влаштовувати свої окремі Здвиги. Такі Здвиги молоді були влаштовані в Нюарку, Н. Дж., і в Шікаґо, Ілл. Це також нова ділянка праці, започаткована в 1938 році. І на цю ділянку праці, якої ініціятива виходить від самої молоді, нам треба звернути увагу. Бо коли Союзова молодь береться до праці, коли вона старається обняти Союзовим кличем якнайбільше молодих людей, то з такої праці ми можемо тільки радіти, та помагати молоді всіми засобами, щоб вона могла осягнути бажаний успіх у своїх намірах та починах. Бо нема сумніву, що такі Здвиги молоді, коли будуть відповідно підготовані, можуть принести тільки користь для У Н. Союзу. Бо на таких Здвигах молодь має нагоду обзнайомитись докладніше з ідеями, цілями і роботою У. Н. Союзу, довідатись про ті користи, які дає членство в У. Н. Союзі, довідатись про те, чому членство в У. Н. Союзі є потрібне й корисне якраз для молодої людини.

Творення спортових дружин.

Це також нова ділянка праці, яку започатковано перший раз упродовж 1938 року. Про цю ділянку Союзової праці говорив докладно заступник головного предсідника, який виконував обовязки спортового директора, а я згадую про неї тільки на стільки, на скільки вона мала вплив на орґанізування молоді до У. Н. Союзу. Бо коли делеґати минулої конвенції уповажнили головний екзекутивний комітет У. Н. Союзу видати певну суму гроша на творення спортових дружин, то вони мали якраз на увазі, що ведення і спомагання спортової акції повинно причинитись до збільшення рядів У. Н. Союзу новими, молодими членами. Воно трудно ствердити вже тепер з певністю і точністю, в якій мірі причиняється спортова акція до орґанізування нових членів, та чи виданий гріш на спортову акцію приносить відповідні користи. Про це можна буде сказати докладніше доперва по якімось довшім упливі часу. А тепер можна ствердити хіба те, що творення спортових дружин викликало серед молоді більше зацікавлення У. Н. Союзом. Коли знова говорити про реальні здобутки, це є нові члени, то тут можна навести вже кілька прикладів з кількох місцевостей, де творення спортових дружин мало безпосередний вплив на зорґанізування певного, хоч вправді невеликого числа нових молодих членів.

Я згадав тут на початку свого річного звідомлення про окружні Союзові комітети, про Союзові Здвиги, про Здвиги молоді, про спортові дружини, бо це були нові ділянки Союзової праці, започатковані впродовж 1938 року, які мали посередний або безпосередний вплив на вислід цілої нашої орґанізації. Цей вплив був корисний і додатний, а тимсамим і вислід праці був кращий, як у попередніх роках.

Який був вислід праці в числах, то про це довідаємося з нижче поданих звітів про рух дорослих членів і членів Молодечого Департаменту.

Рух членів за 1938 рік.

З початком січня 1938 року було повнолітніх членів		22,777
У 1938 році:	принято нових	2,998
	принято наново	1,293
	принято з переступними листами	240
	принято зо старого роду обезпечення	32
	принято з інших кляс	126
	Разом	27,466
У 1938 році:	суспендовано	2,245
	відійшли з переступними листами	251
	відійшли до нового роду обезпечення	32
	відійшли до інших кляс	126
	відійшли зо зворотом у готівці	116
	відійшли на безплатне продовження	20
	відійшли на виплачене обезпечення	5
	померли	228
	Разом	3,023
Віднявши 3,023 від 27,466 дістанемо загальне число повнолітніх членів з кінцем грудня 1938 року		24,443

Повнолітні члени були обезпечені в таких клясах:

З кінцем грудня 1938 року було членів у старім роді обезпечення	375
В обезпеченні платнім по смерти з вкладками до 70 р. життя	807
В обезпеченні платнім по смерти з вкладками впродов 20 років	2,551
В обезпеченні платнім за життя з вкладками впродовж 20 років	1,380
В новім обезпеченні на ціле життя для нових членів	4,925
В новім обезпеченні на ціле життя для старих членів	14,405
Разом	24,443

З повищого руху членів завважуємо, що впродовж 1938 року принято 2,998 нових членів. Це число складається з таких членів: 1,853 члени були зорґанізовані як нові члени, 715 перейшли з Молодечого Департаменту до старших, а 430 перебрано від Згоди Братств при злуці цієї орґанізації з У. Н. Союзом.

Хотяй загальне число всіх нових членів виносило 2,998, то одначе зріст загального числа членів орґанізації не піднісся на таке саме число. Бо коли брати під увагу, що з кінцем 1937 року було всіх повнолітніх членів 22,777, а знова з кінцем 1938 року 24,443, то це порівнання викаже, що У. Н. Союз зріс у повнолітніх членах за 1938 рік тільки на 1,666 членів. Що У. Н. Союз зріс не на 2,998, а тільки на 1,666, то до цього причинилась не так ця обставина, що впродовж 1938 року померло 228 членів, 116 вибрали готівку на свої грамоти, 20 відійшли на безплатне продовження, а 5 на виплачене обезпечення, але тут причинився головно цей факт, що впродовж 1938 року було багато таких членів, що були суспендовані, а не приняті наново.

Повища табеля виказує, що суспендованих членів було 2,245, а принятих наново тільки 1,293. Отже ріжниця між тими двома числами виносить 952. Значить, було 952 таких членів, що були суспендовані, а не приняті наново. І цей факт причинився головно до того, що загальне число членів збільшилося тільки на 1,666, хотяй нових членів прибуло 2,998.

(Дальше буде).

вкладки ще перед замкненням місяця і проголошенням суспендованих членів. Секретарі це зробили. Вислід був такий, що 80% ними суспендованих членів того місяця заплатили свої вкладки і не були суспендовані.

Отже це вказує, що багато членів не були би суспендовані, як би ми всі подбали про те, щоби перед суспендованням особисто членів відвідати і зібрати від них вкладки. Велика подавляюча більшість відділових секретарів тепер уже це роблять і в цей спосіб зменшують загальне число суспендованих членів, а це для організації і членів є велика користь.

Інвестиції у бондах і моргеджах.

В 1938 році У. Н. Союз інвестував Союзових фондів у ріжних цінних бондах $1,337,330.16. У тому самому році У. Н. Союз продав ріжних цінних бондів на суму $1,119,043.86. З продажу тих бондів У. Н. Союз мав чистого зарібку $22,-068.39. Всього майна інвестованого в цінних бондах У. Н. Союз мав з кінцем 1938 року $1,685,395.72, або 32% усього майна.

Щодо бондових інвестицій то я вже нераз про них говорив на річних засіданнях і конвенціях, що це в теперішний час є дуже скомплікована справа. У. Н. Союз, таксамо як і всі інші подібні установи, має перед собою дуже важне завдання щодо інвестицій, які відповідали би сподіваним відсоткам, що У. Н. Союз мусить одержувати з бондових інвестицій. Підшукання інвестицій з відповідним рівнем відсоткової стопи, це для екзекутивного комітету є найважнішою щоденною працею, яка вимагає великої обережности. В минулому році було це тяжко переводити, бо всі високо ступневі бонди були, і ще тепер є, продавані на біржі з багато нижчими відсотками, як потрібно У. Н. Союзові на покриття грамот. Як ця справа зміниться на будуче, то тепер годі це передбачити.

В 1938 році У. Н. Союз уділив 23 моргеджі. З того 16 у забезпечених і державою запоручених моргеджах на суму $98,496.62 і 7 індивідуальних моргеджів на суму $41,600. У. Н. Союз мав у свойому портфелю з кінцем 1938 року всіх моргеджів 208, на яких є інвестовано Союзових фондів $1,435,058.65, або 27.½% усього майна.

З тих усіх 208 моргеджів У Н. Союз має 94 "Federal Housing Administration" моргеджів на суму $500,354.78, що є забезпечені й державою запоручені на випадок несплачування їх власниками домів. Ці моргеджі є для організації багато ліпшою інвестицією, як є моргеджі, що такої державної запоруки не мають. Є вони ліпшою інвестицією тому, що коли власник дому, що має F.H.A. моргедж, не сплачує, чи не може сплачувати такого моргеджу, то організація, що позичила гроші на такий моргедж, при перебранню реальности дістає не реальність, а державні бонди. Бо для організації краще є дістати бонди, як дістати реальність, бо державні бонди можна колинебудь продати за готівку, а реальність продати за готівку не все можна.

Власні реальности У. Н. Союзу.

З усіх приходів і розходів на реальностях У. Н. Союзу я виготовив і предложив вам окремий звіт. У цьому звіті я виказую суму осталого моргеджу на кожній реальности, суму зібраного ренту, кошти вдержання, заплачені податки й відсотки від інвестиції. Це саме виказую в цьому звіті й на реальностях, що У. Н. Союз лише контролює. Усіх власних реальностей, включно з Союзовим домом, У. Н. Союз мав з кінцем 1938 року 32, на яких є інвестованих Союзових фондів $1,231,902.04.

Всього ренту з тих реальностей зібрано в минулому році $165,275.17. Крім видатків на вдержання реальностей, $55,-650.26, міських податків, $49,469.28, остало У. Н. Союзові $61,956.67. Згідно з ухвалою головного уряду з минулого річного засідання, яка постановляє, щоби на відсотки У. Н. Союзові числити 4%, а надвишку, щоби числити на обниження інвестицій, цю суму розділено в цей спосіб: $48,848.83 на відсотки, $11,306.80 на обниження інвестицій, а $1,801.04 на покриття недобору на чотирьох реальностях. Усі ці суми разом виносять $61,956.67.

В адмініструванні реальностями ми старалися робити ощадности в видатках на вдержання домів і в цей спосіб збільшити суму грошей на відсотки У. Н. Союзові від інвестованого майна. При нашім старанню робити ощадности багато помагає нам помічна сила, що збирає рент і спосібні сторожі. Досвід вказує нам, що спосібний сторож дому заощаджує нам багато видатків, коли самий уміє зробити ріжні малі направки, за які треба би заплатити, як би до них наймати інших людей.

У справі перебраних на власність реальностей стейтові асекураційні власти є за те, щоби всі асекураційні й запомогові організації якось устійнили на всіх перебраних реальностях певну оцінку, яка булаб приблизна до правдивої вартости будинку. При кождім „форклозюр" У. Н. Союз, таксамо як і всі інші організації, дораховував до капіталу ті суми, що заплачено за податки, правні кошти, незаплачені відсотки і кошти направок. Таким чином збільшено книжкову суму кождого такого моргеджу стільки більше, скільки виносили видатки при перебранні реальности.

Отже асекураційні власти є за те, щоби організації, що дораховували ті суми до капіталів, тепер це відписали з книжок, як тимчасову втрату, а як організація продасть дім за таку суму, що покриє суму моргеджу і дораховані кошти, то тоді ця тимчасова втрата буде вирівнана. Супроти того я прошу головний уряд передискутувати цю справу якслід і винести відповідне рішення, на підставі якого екзекутивний комітет зможе цю справу полагодити, згідно з вимогами асекураційних властей.

Контрольовані У. Н. Союзом реальности.

У. Н. Союз контролює і адмініструє 9 реальностей, що не є власністю Союзу.

З тих контрольованих реальностей зібрано ренту	$39,663.71
Видатки на вдержання	12,979.98
Міських податків заплачено	11,065.15
Відсотки У. Н. Союзові	13,485.85

По заплаченню видатків на вдержання реальностей, а саме податків і відсотків У. Н. Союзові від повного вложеного капіталу, сплачено ще на рахунок обнижки моргеджів $2,132.73.

Злука Згоди Братств з У. Н. Союзом.

На підставі ухвали 19-тої конвенції У. Н. Союзу, і згідно з рішенням головного уряду, екзекутивний комітет перевів злуку Згоди Братств з У. Н. Союзом, що стала правосильною з днем 30-го вересня 1938 року. Плян злуки ви вже знаєте, бо ви його читали і одобрили на минулому річному засіданню та загальним голосуванням 13-го серпня 1938 року. З перебраним майном Згоди Братств, У. Н. Союз набув теж і друкарню. Цю друкарню і всі друкарські приряди У. Н. Союз продав друкареві Володимирові Ґізі, що працював у друкарні Згоди Братств. Друкарню продано за $3,500.00 з такою умовою, що готівкою У. Н. Союз одержав $700.00, а решту $2,800.00 Ґіза зобовязався контрактом сплачувати $25.00 місячно. Це зобовязання Ґіза сплачує точно.

Поміч Карпатській Україні.

Впродовж сорок пять літ У. Н. Союз і „Свобода" ніколи не відступили від важного і трудного завдання „поясняти Америці й світові, що Україна закута в кайдани". Одною з частин України, що була закута в кайдани було Закарпаття. Щоби помогти українському народові на Закарпатті розкутись з тих кайдан, У. Н. Союз і „Свобода" взивали з Америки „братів карпатських українців вставати зі сну, в Америці й на Закарпатті, і боротися за свої народні й людські права". В історії У. Н. Союзу є дуже багато доказів на те, що ті дві установи завжди взивали українців з Закарпаття набирати духа в тій боротьбі „з такої української історії, яка не написана і не видана під оком поліційної" московської, польської, румунської, мадярської, чи якої іншої „ворожої цензури, але з такої, яка була списувана віками українською кровю".

У. Н. Союз і „Свобода" взивали і досі взивають усіх українців з Закарпаття „отверто стати на народнім ґрунті, вживати народньої мови та стати людьми характерними і не скубати бідний нарід як вівцю, але любити цей нарід як свою душу". — Любити за те, що він „під простою опанчею заховав рідне слово і щире українське серце".

Виконуючи це важне завдання У. Н. Союз і „Свобода" вірили і вірять у те, що прийде час, коли українці не лише в Карпатській Україні, але в цілій Україні розкуються з тих кайдан та стануть вільним народом на своїй рідній землі.

Коли в світовій політичній крізі, яку ми переживали разом з усім українським народом у другій половині 1938 року, для Карпатської України зблизився кінець її неволі, У. Н. Союз і „Свобода" були одні зперших, що зробили все можливе з їх сторони, щоби помогти нашим братам у Карпатській Україні здобути свою волю, яка їм правно належалася.

Коли рішалась доля Карпатської України, У. Н. Союз в обширних телеґрамах висланих до урядів великих держав, як теж і до міждержавної комісії, що наглядала над остаточним усталенням границь нової Чехословаччини, домагався того, щоби українському народові в Карпатській Україні вільно було теж висказати його волю зовсім свобідно, без огляду на те, яка ця його воля небулаб.

У той самий час У. Н. Союз пригадував світові, що крім закарпатських українців живе ще понад сорок мілiонів поневолених українців під московською, польською й румунською окупацією, які мусять бути звільнені від цих окупантів, якщо світ хоче мати мир. Крім тих чисельних письм і телеґрам до урядів великих держав У. Н. Союз уповажнив представника „Свободи", д-р Л. Мишугу, що якраз у цю важну хвилю був в Европі, вести в обороні українського народу таку акцію, при помочі радія, преси, переговорів та предкладування меморіялів урядовим чинникам, яку У. Н. Союз уважав за відповідну в той час, коли рішалась доля Карпатської України.

У. Н. Союз також покрив кошти получені з тим представництвом. У привіті першому урядові Карпатської України, головний уряд У. Н. Союзу сказав від себе і всіх членів, що ми дамо всяку можливу моральну і матеріяльну піддержку за здійснення найвищого ідеалу українського народу.

Згідно з тим екзекутивний комітет на засіданню в грудні минулого року рішив, щоби від У. Н. Союзу жертвувати з фонду народнього $1,500.00 на поміч Карпатській Україні. Це рішення екзекутивного комітету ви, шановні урядники, піддержали однодушно.

В минулому році був я на ювилейних святах відділів і в ріжних інших організаційних справах у таких місцевостях: Дітройт, Філядельфія, Сиракюз, Джерзі Сити, Олифант, Ню Йорк, Нюарк, Палмертон, Бруклин, Мек Аду, Елизабет і Пітсбурґ. Відвідування головними урядниками відділів у ріжних справах і скликування організаційних зборів уважаю для організації дуже корисним. Особистими контактами головних і відділових урядників та членів піддержуємо організаційний рух і посилюємо нашу організацію і національну працю для найвищої ідеї нашого народу в здобутті вільної України.

Отсим кінчу мій звіт і дякую всім головним і відділовим урядникам та членам за щиру співпрацю в минулому році.

ЗВІТ ЗАСТУПНИКА ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА Г. ҐЕРМАНА.

Приступаючи до мого звіту, маю на увазі загальне поширення праці по відділах У. Н. Союзу і значні успіхи в орґанізуванню членів в минулому році. Я тішуся, що мав нагоду причинитися, наскільки це було мені можливо, до зрушення нашого орґанізаційного життя, і я гордий, що міг працювати враз з Вами, головні урядники, на користь У. Н. Союзу.

Хоч у приєднанню нових членів я цього року мав більше успіху як у попередньому році, то всеж таки вважаю, що важнішим обовязком головного урядника є помагати відділовим урядникам в орґанізуванню. Це я і робив.

Крім засідань головного екзекутивного комітету, я брав участь у наступних нарадах: 16-го січня був я на річних зборах відділу ч. 30 в Бреслав, Па., і на орґанізаційних зборах в Скрентон; 20-го березня на зборах 99-го відділу, Вілкс-Бери; 23-го липня на орґанізаційних зборах в Бронкс, Н. Й.; 21-го серпня на зборах відділів 99, 157, і 223, у Вілкс-Бери, в справі голосування над злукою Згоди Братств; 28-го серпня на окружних зборах в Шамокін; 3-го вересня я заступав У. Н. Союз на Зїзді ОДВУ; 25-го вересня був на зборах Союзової молоді в Філядельфії і на зборах скликаних Українським Будівельно-Позичковим Товариством; 23-го жовтня був на зборах в Фріленд, Па., в справі оснування нового відділу; 30-го жовтня на окружних зборах в МекАду; 13-го листопаду промовляв на вічу в Фреквіл, Па.; 26-го листопаду на Здвизі Молоді У. Н. Союзу в Нюарку. Також був на зборах молоді в справі спортової акції в Централії, Бервік, МекАду, Сейнт Клер і Ню Йорк.

Відбув ряд зборів з відділом 278 і перевів контролю. Неправильности в діловодстві секретаря того відділу довели вкінці до цего, що секретар виступив з відділу і У. Н. Союзу. Поза те, я відвідував відділових урядників в моїй околиці в біжучих орґанізаційних справах. Постійної праці вимагав від мене Окружний Комітет, зложений з відділових урядників У. Н. Союзу з Вілкс-Бери і околиці. Цей Комітет відбував збори кожного місяця, а 17-го липня влаштував Перший Союзовий День, получений з концертом, танцями, промовами головних урядників і грою в бейсбол між Союзовими спортовими товариствами з МекАду і Вілкс-Бери.

На річнім засіданню головного уряду ухвалено, що головний екзекутивний комітет має творити спортові дружини з членів У. Н. Союзу і помагати тим дружинам фінансово. На засіданню екзекутивного комітету, 26-го березня, назначено мене спортовим референтом і поручено виготовити плян на виконання ухвали головного уряду, а відтак полагоджувати справи получені зі спортом. Я приняв цей обовязок тимчасово, щоб запевнити успішний початок спортової акції, з тим, щоб опісля передати справу комусь, що має більше вільного часу.

Члени екзекутивного комітету перестудіювали способи ведення спорту по інших орґанізаціях, а остаточно приняли такий плян, який найкраще надавався до наших умовин. А ті умовини ріжняться в тім, що по інших орґанізаціях члени складають місячно на спортовий фонд і мають вже зорґанізовані спортові товариства, а в нас такого окремого фонду нема, а спортові товариства треба було щойно орґанізувати.

Приступаючи до спортової акції, ми мали на увазі заспокоєння тих ідейних вимог, що були висказані головними урядниками на останнім засіданню, як рівнож ми старались оминути тих усіх відємних наслідків, що звичайно родяться з новою невипробованою акцією.

Статистична сторона спортової акції представляється так: На поклик у справі орґанізування бейсболових дружин, вплинуло запитів 23. Фінансову поміч дали ми 15-ом дружинам. Шість з них увійшли в склад Бейсболової Ліґи У. Н. Союзу на сході, а чотири товариства зробили те саме в Дітройті. Пять дружин змагалися самостійно. Усіх хлопців, що брали участь в бейсболових змаганнях, було зареєстрованих 252. На бескетбол (кошиковий мяч) дано поміч 18-ом дружинам. До Ліґи У. Н. Союзу вступили 16, а два товариства не могли вступити. В змаганнях беруть участь 225 хлопців. До цього я не вчисляю спортової акції в Шікаго, бо там завідує окремий спортовий комітет.

Що ми бажали осягнути при помочі спорту? Ми бажали викликати в молоді більше зацікавлення У. Н. Союзом; витягнути нашу молодь з чужинецьких спортових орґанізацій і притягнути її до праці для У. Н. Союзу; виплекати почуття вірности і привязання до Союзу; виплекати в молоді, розкиненій по ріжних закутинах Америки, почуття єдности і солідарности, почуття приналежности до великої родини, що собою становить У. Н. Союз; виховати на місцях провідних одиниць, на яких булоб можливо покладатися в тому, що вони будуть служити вірно Батькові-Союзові. Спостереження у поступі спортових змагань в минулому році вказують на це, що всі намічені бажання були частинно осягнені.

Саме існування спортових дружин не довелоб до осягнення намічених цілей, якщо не булоб з ними постійного звязку. Ті цілі треба було пропаґувати частою перепискою і дописами в Юкрейнієн Віклі. А щоб защіпити від самого початку ідею єдности, і уреґулювати порядок спортових змагань, створено літом Бейсболову Ліґу У. Н. Союзу. В тій цілі відбулися збори представників бейсболових дружин 18-го червня 1938 р. в домі У. Н. Союзу.

Ми взялися до спорту дуже пізно і застали молодіж уже зорганізовану в товариствах українських і неукраїнських. Сама фінансова піддержка незаманювала молодь до творення Союзових спортових дружин, і виглядало, що треба буде просити молодь, щоб користала з оферти. Існуючі спортові товариства, що немали нічого спільного зо Союзом, ми не бажали розбивати, але орґанізували тих членів, що виявляли охоту приступити до Союзових спортових дружин. В тій ціли поміщено 14 коротких статтей в Юкраїнієн Віклі і одну в „Свободі". Дописів неприхильних спортовій акції було два, і вони пропонували якраз це, що ми бажали направити. Як відноситься Союзова молодь до спортової акції, можна бачити в Юкраїнієн Віклі. Коли рік тому я показував число біжучого видання, де не було і згадки про Союз, то сьогодні бачимо майже в кожнім виданні цілу сторону заповнену звідомленнями з активности молодих відділів і спортових дружин. В звідомленнях про змагання Союзових дружин читаємо часто про випадки, що вказують на здійснення наших бажань. Коли хлопці в Сентралії, Па., самі постаралися про гроші на спортові уніформи і показали, що молодь не є зовсім залежна від старших, то це послужило як приклад гідний наслідування, і цей приклад принявся тепер по інших спортових товариствах. В Бервік, Па., секретар від. 164 У. Н. Союзу переконав українських хлопців залишити американський клюб, а натомісць створити свій власний клюб і свою власну Союзову спортову дружину. Вони так і зробили. Старші Союзові члени помагають до навязання товариського відношення між спортовими дружинами, приникаючи в гості хлопців, що приїхали з інших околиць на спортові змагання. Повищих прикладів є забагато, щоб вичисляти, але треба їх хоч в коротці згадати, щоб інші їх наслідували. Треба згадати ще й те, що американці називають „спортсменшіп". Ця прикмета сама від себе не виростає. Треба було домагатися від хлопців, щоб вони цоводилися в змаганнях по товариськи після принятих спортових правил. І можна тішитися, що Союзова спортова молодь заховується у змаганнях так, що вона заслуговує тільки на похвалу. А це впливає добре на товариські зносини поза спортом і приводить до почуття єдности і солідарности.

Спортова акція не є рецептою на всі наші недомагання щодо молоді. Але за перший рік проби можна бачити добрі наслідки. Спортова акція була поведена пляново, а тому вона розвивається. Як широко вона має розвинутися, то це залежатиме від Вас, головні урядники, бо й Ви маєте свою думку про вартість цего, що досі зроблено в тому напрямі.

ЗВІТ ЗАСТУПНИЦІ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА МАРІЇ МАЛЄВИЧ.

От і знова ми зійшлись, щоб поговорити, і порадитись над добром нашої дорогої орґанізації, розказати про свою цілорічну працю, та поділитись взаїмно гадками і спостереженнями з набутого досвіду і використати цей досвід на те, щоб наш Союз іще краще розвивався в будуччині.

Я як заст. гол. предсідника була покликана на чотири екзекутивні засідання. А це: 18-го червня, 13-го серпня, 22-го жовтня і 24-го грудня. На тих засіданнях обговорювано купно і продаж бондів, морґеджі, перебирання реальностей і Злуку Згоди Братств. Всякі рішення і ухвали, які вийшли зо засідання екзекутивного комітету, були зроблені по докладнім обдуманню і обговоренню, маючи завжди на увазі добро ширшого загалу членства. Бо якраз одна неосторожна інвестиція, чи нерозважне уміщення морґеджу може нанести матеріяльної шкоди У. Н. Союзові. Я певна, що дотепер екзекутива з того завдання вивязувалась якнайкраще.

Поза моїм урядом члена екзекутиви, я мала також багато праці, багато припоручень у справах Союзу по відділах в Пітсбурщині.

30-го січня 1938 року запросила мене молодіж з від. 264 в Карнеґі на свій ювилей. Там я сказала короткий реферат і заохотила їх до більшої активности.

4-го лютого була я в Мекіз Ракс з п. Галичином в справі виплати посмертного по членові від. 91.

20-го лютого була я в Арнолд в справі орґанізаційній від. 296. Там оснувала я тоді молодечий відділ.

27-го березня їздила до Ренкін, Па., в справі суспензи Фреда Семка і його родини. Справу полагодила так, що ціла родина з 7 осіб вернулась назад до У. Н. Союзу.

9-го квітня була я в Арнолд, Па., в справі нового відділу.

10-го квітня їздила я до Ембрідж на орґанізаційні збори. На зборах були приявні чотири відділи, а саме: 276, 161, 120 і 34. Там мала я реферат про орґанізування нових членів, а також вияснила багато ріжних справ.

15-го травня їздила до Вілінґ, В. В., до відділів 56, 212 і 77 з Йорквіл. Там також виголосила я промову про користи членів в У. Н. Союзі.

3-го червня їздила я до Ембрідж, Па., в справі морґеджу і оцінки відділового дому, на котрий У. Н. Союз ухвалив уділити позичку.

26-го червня була я в Арнолд, Па., в справі оцінки Народного Дому, на котрий місцеві громадяни хотіли дістати позичку. 28-го липня їздила там також з гол. контрольором п. Смуком в тій самій справі.

7-го вересня була я з пп. Мурашком і Пізнаком на орґанізаційних зборах молодіжи в Арнолд, Па.

На припоручення гол предсідника, щоб розглянути суспензу членів у від. 264, я поїхала на місце і перейшла 20 вересня зо секретаркою від хати до хати кожного суспендованого члена. Ці члени заплатили відразу свої вкладки, а деякі обіцяли заплатити в найкоротшім часі. Таксамо мусіла я поступити на 28-го жовтня у від. 96, де було 15 членів суспендованих в однім місяці. З тих членів не втрачено ані одного.

5-го листопаду була я з п. Слободяном на орґанізаційних зборах в Ембрідж, Па., де було приявних 4 відділи. Таксамо того дня оглядали ми дім 120 від. в Аліквіпа, на котрий зголошено позичку в У. Н. Союзі. По зборах того дня поступили ми ще на баль молодіжи в Мекіз Ракс, на котрий нас запрошено.

•З ДНЯ•

ГОЛОСИ ПЕРЕСТОРОГИ.

В Америці є чимало таких, що хотілиб втягнути Америку у війну по боці Англії і Франції, проти Німеччини, евентуально Італії. З другого боку є чимало таких, які стараються запобігти тому. Останні вказують, що Америка не має найменшого інтересу посвячувати життя своїх молодих людей, а також біліони долярів майна на те, щоб перехилити перемогу на бік так званих „демократичних держав". Вони аргументують, що й минулу світову війну у великій мірі „зафундувала" европейським державам Америка. Вона не лиш сама посвятила великі матеріяльні добра, а навіть десятки тисяч своїх громадян, але до того „продала" Англії і Франції, як теж іншим заприязненим державам на 12 біліонів долярів майна. Ті держави опісля уневажнили цей довг. Супроти цього, пощо Америці знов пхати ніс в европейські справи, питають вони?

ПРОПАГАНДА.

Пропаганда „воєнничих" кол в Америці така сильна, що нераз небезпечно її спротивитися. Бо як тільки хто скаже, що Америка нема що втручатися до війни, то з боку тих воєнничих кол можна почути закид: „А, ви проти того, щоб Америка йшла війною проти Гітлера і Мусолінія? Значить ви є ворог демократії, ви фашист".

Зрозуміло, що ці воєнничі кола мають свої інтереси. А ті інтереси не все є тотожні з інтересами Америки. Бо коли президент Рузвелт погрожує війною, то він має на увазі заляканя диктаторів від їх занадто смілих тягів. Те саме можуть мати деякі інші політичні круги, що є близько уряду. Але є ще інші круги, які хотілиб війни з Гітлером цілком за що інше. Вони хотілиб війни, щоб, наприклад, помстити „расові кривди"; чи тому, щоб знищити потенціяльного ворога Советів. І в нас є такі, що хотілиб втягнути Америку в війну з Гітлером. А ста".
большевики явно стоять на службі Москви!

Як сказано, воєнна пропаганда в Америці загострилась до тої міри, що навіть небезпечно виступити проти неї. Хто проти цього виступає, то зараз дістане тавро „фаши-

Таке тавро і нам стараються причепити. Роблять це чужі, роблять і „свої". Большевики роками вперто тарабанять, що ціла наша робота походить з Берліна. „Новоє Русскоє Слово" з 15. квітня ц. р. пише: „Ціла українська преса крім „Народної Волі" станула по стороні Німеччини". А сама „Народна Воля" виявляє подиву гідну енергію, щоб також доказати, що ми стоїмо по боці Німеччини.

ЩО ГОВОРИТЬ БОРА?

Та проти участи Америки в европейській війні є багато визначних американців. Згадатиб Гю Джансона, Герберта Гувера, Кольбіго, Рейнольдса, а в останніх днях сенатора Бору. В листі до студентів університету св. Олафа, Нортфілд, Мінн., (Гл. Ню Йорк Таймс, 14. квітня ц. р.), які питали цього старого американського політика про становище Америки в сучаснім політичнім напруженні, Бора написав їм листа, в якім між іншим говорить:

„Точні студії покажуть вам, що ніхчемнішої, більш імперіялістичної війни, ніж та, що загрожує, не можна собі уявити. Це не є війна за питання: демократія чи тоталітаризм?" А на адресу так званих европейських „демократій" сенатор Бора сказав: „Це европейські демократії колись укладали тайні договори, в яких ділили добичу ще заки закінчилась війна. Це европейські демократії затвердили версайський договір, який не був договором миру, тільки договором добичі. Це европейські держави впродовж двацяти кількох літ не хотіли зробити найменшої поправки в тім версайським договорі".

В тім договорі, до речі додати, розшматовано Україну на чотири части і віддано її під чотирьох жорстоких окупантів.

ЯКБИ МИ ТАКЕ НАПИСАЛИ?

А тепер подумаймо, що це ми таке написали про европейські демократії. Чи не назвалиб нас за те наші „ліві — фашистами!

А тут бачимо, що говорить ці слова старий американський сенатор, якому вже не можна закинути фашизму. Дивиться він на справи тверезо, та з боку інтересів свого краю. І коли бачить щось зле, то не дає собі засипати піском очей, а отверто таврує демократії та не допускає Америки до війни за чужі інтереси.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ЛИСТА УКРАЇНСЬКОГО БОГОСЛОВА.

Гром. А. Чорній з Балтімор, Мд. перслав нам оригінального листа, якого одержав один наш громадянин від свого брата, українського богослова у Львові. Лист висланий зі Львова дня 25. березня 1939. Читаємо в нім таке:

„Тяжко мені побажати Тобі Веселих Свят, бо стрічаємо їх в дуже невідрадних обставинах. Та не треба тратити надії. Історія це не рік, і не два, а сотки літ. Бачимо, що усе зміняється. Та українське змагання до своєї держави не зміниться. Воно перетерває навіть віки, навіть, щоб завязалися проти неї усі пекольні сили! Ось тому бажаю Тобі в день Христового Воскресіння многих літ прожити і діждатись кращої долі для українського народу, так дуже нами усіми бажаної. Ми бажали собі зустрічати цей Великдень в Самостійній і Соборній Українській Державі, та доля судила нам ще бути якийсь час у неволі і в злиднях гартувати волю і силу, що потрібні до великого зриву народу.

„В нашій історії записана нова сторінка, і то кривава, але зате геройська, бо наші брати в Карпатській Україні геройчно боронилися за свою державницьку ідею і „жертвою в бою нерівнім лягли", не піддалися мадярам, як ганебно піддалися чехи німцям. По геройськи боронили свою державу. А це вказує, що ми Нація здібна до життя, а не рабська. Ти може того всього так не переживаєш, бо далеко від центра боротьби, однак тут в Галичині ми все те дуже сильно переживаємо. Бо як карта середущої Европи зачала змінюватись, наступив великий гнет на всьо, що українське в Галичині. Тяжко мені те все описувати. Дещо довідаєшся з часописів. В Бережанщині заборонили усі українські товариства, від релігійних почавши, а скінчивши на сільсько - господарських, себто позамикали читальні „Просвіти", Українбанк, Рідну Школу, Сільський Господар, Союз Українок, Луги, Соколи. Одним словом все українське організаційне життя. Те саме стрінуло Коломийщину, а по части Стрийщину. З бережанського повіту багато вивезли до Берези, себто до концентраційного табору. Знаю про 26 людей. Багато з того не можу Тобі описувати з причин — відомих. У Львові мав відбутись студентський конгрес. Всіх учасників арештовано.

„Біля Варшави будують великі концентраційні табори. Це зрозуміле — для українців!

„З нагоди польсько-мадярської границі не було у Польщі таких маніфестацій радости, як це заповідало польське радіо. Але ті, що їх виховала польська вулиця, робили всюди протиукраїнські маніфестації. От бережанська голота зробила домовину, яку вбрали на синьо-жовто з написом на домовині: „Вже вмерла Україна". З тією домовиною, маніфестували свою радість вулицями міста, а переходячи біля українських установ, били шиби. Переходячи біля українського пароха, домагалися від нього панахиди над домовиною! Таким подіям „ність числа". Це подаю Тобі тільки для прикладу, серед якого гнету і серед яких глузувань ми тут живемо. Та проте український дух живе, бо, як пише Шевченко, „не скує душі живої"! Паде багато наших синів з ворожих рук, та їх місця займають тисячі, що продовжують життя благородної ідеї".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

КЛІВЛЕНД, О.

Спішім з жертвами на Карпатську Україну.

Кровю обливається кожне українське серце, читаючи вісти про страшну трагедію Карпатської України. Недавно нею радів увесь український нарід. З нею звязували ми багато надій про світле майбутнє цілої України, бо вона мала стати Піємонтом нашої велико-державности. Здавалося, що вже не довго, й сповняться кількасотлітні мрії українського народу й ми заживем своїм власним, вільним життям, як вірні сини могучої України. Та злочинна рука азійських гунів і поганої ляшні перечеркнула хвилево наші пляни й надії, та жорстоко знищила волю нашої, маленької, немічної держави. Ми збудилися з чарівного сну, що так коротко тревав і перед нами станула знова грізна дійсність і нова трагедія. Знова багато нових жертв і свіжої крови.

Вправді велика й болюча втрата, але ми не сміємо попадати в зневіру, та тратити надію в побіду української національної правди. Нам історія ніколи не судила тяжких ударів і цей мусимо приняти по мужньому й лицарськи. Нам треба бути безмірно гордими, що наші славні легіні з Карпатської Січи, власною кровю й життям засвідчили перед світом, що земля Карпатської України, це на віки наша, й що український нарід вміє по геройськи боронитись за свої права. Існування України затвердили наші славні січовики своїми світлими чинами в серцях наших закарпатських братів і цього здобутку ніхто вже нам не знищить.

Слава і розголос, що його придбала українському імені Карпатська Україна й її славна армія, буде голосити світові, що український нарід ніколи не заперестане боротися за свою державність і доки українське питання остається не вирішеним, спокою в Европі не може бути. Цих здобутків і розголосу, ми не можемо втратити, а за всяку ціну мусимо його підсилити.

Тому на бік зневіру й розпуку, а з подвійним гартом і енергією, берімся до праці для визволення України, а передовсім поможім жертвам мадярського насильства. До нас звертаються окровавлені інваліди, збігці, вдови й сироти по упавших в бою за нашу волю й просять помочі. Цей тягар спадає в більшій части на українську еміграцію в Америці. Між нами не сміє бути ані одного, що ухилився б в сповненню цього великого національного обовязку.

Не може бути ані одної жертви Карпатської України, яка була би забута нами й осталася без нашої помочі.

Святим обовязком кожного українця є, зложити свою лепту, щоб цим способом облекшити незавидну долю найкращим з нас, бо наша жертва в порівнанні з їхньою, являється дуже маленькою. Зокрема всі товариства й організації, на своїх зборах повинні ухвалити по змозі якнайбільшу суму грошей і вислати негайно де належить, бо так лицює свідомій і культурній спільноті.

На зборах Української Горожанської Ліги виасигновано $15. Члени обіцяли збирати далі на цю ціль. Всі Клівлендці повинні жертвувати й висилати якнайскорше де належить.

Михайло А. Ярош.

80 РОКІВ ТОМУ МІСТРАЛЬ ДАВ НАДІЮ НА ВІДРОДИНИ ЗАВМЕРЛОЇ ЛІТЕРАТУРИ

80 років тому появилась поема, що дала привід неодному історикові літератури говорити про відродження нової, завмерлої літератури та мови. Це була „Мірея" Фредерика Містраля, якого 25-ліття смерти можна теж узяти за дату роковин. Містраль уродився в 1830. р. і жив досить довго, відійшовши зі свого тихого світу в кращий напередодні війни.

Він був сином багатих селян, виховався у Провансі, змалку закоханий у пісні та легенди своєї батьківщини, згодом у школі захоплений Гомером і Вергілієм, якого еклоги пробував перекладати. Скінчивши правничий факультет в Екс, він рішив присвятитись літературі і заснувати гурток для відродин провансальської літератури. Його поемо „Мірея" мала бути прикладом, як шукати краси забутої мови та народньої словесности. Тема поеми — звичайна: багата дівчина, закохується в біднім парубку Вінкентію. Цього парубка ранять зрадливо, він видужує під впливом заклину ворожки. Мірея йде на прощу прохати спасення для свого любого і занедужує від удару сонця. Вона має видіння Богородиці, що обіцює їй вічне щастя і вмирає в обіймах свого Вінкентія. Ця проста історія перетикана численними епізодами, що змальовують природу, людей і побут Провансу.

Уже друга поема Містраля „Календав" про княжну вязнену бандитом була слабша; символічні місця не дорівнювали живим правдивим описам. Куди краща була збірка коротких поем „Ліс Ісклько д'Ор". Небуденним твором є теж „Лю Трезор ду Фелібріж" — збірка народніх леґенд переказів і приповідок. У 1904 він дістав нагороду Нобля, в в 1906 р. написав свої спомини по французьки.

Провансальська література, що дійшла до могутнього розвитку від XI. до XIV. віку, поправді ніколи не завмерла, але її розвиток від XIV. в. начебто продовжився чи дав силу французькій літературі. Від того часу вона залишалася літературою одної провінції, призначена тільки для місцево вжитку, наче народня словесність меншого племени приналежного до більшого народу. Факт, що провансальська мова не була діялектом і мала за собою літературну традицію, не допомагав розвиткові літератури. Ніхто їх не переслідував, були навіть товариства як Академія в Тулюзі, що істнує і досі, для нагороджування поетів за найкращі твори.

У XI. в. появилося чимало провансальських поетів, з яких одні зверталися до інтеліґенції, інші до простолюдля, проте більшість письменників із півдня Франції воліли писати по французьки.

Спроба відродження провансальської мови та літератури не мала у Франції політичної тенденції — протиставитись французькій якчужій. Один із провансальських поетів Фелікс Ґрас висловив це так: „Я люблю своє більше, ніж твоє село, я люблю свою Провансію більше ніж твою провінцію, але понад усе люблю Францію".

Хоч провансальських поетів і видань не бракує, від 80 років не появився ніодин твір, що дорівняв би поемі Містраля або давав надію на відродини окремішної літератури. На півдні Франції між так званими „фелібрами", що плекають мову своїх батьків є ріжні ґрупи — релігійні, соціяльні, мистецькі і неодна з гих ґруп уживає окремого діялекту. Усе це література „місцева", що не виходить поза деякі дуже маленькі повіти, громади, навіть місцевости. — („Діло").

В советському „раю".

— А ваш перший муж, товаришко Христю, на що вмер?

— Федір? Ну, та вмер природньою смертю: розстріляли!

НАШ МІНІСТЕР ВІЙНИ ВІДПОЧИВАЄ

Як в Европі міністри роблять „овертайм", приготовляючи війну, американський секретар війни, Вудринг, старається засмалити на сонцю шкіру, забавляючися з родиною на березі океану в Майємі, в стейті Флорида.

500-ЛІТТЯ ВИНАХОДУ ДРУКУ.

З нагоди 500-ліття винаходу друку І. Гутенбергом готовлять у Німеччині виставу, в якій візьмуть участь усі професії, що мають щось спільного з графічним промислом. Вистава відбудеться в Ляйпцігу від 10-го травня до 20-го вересня 1940-го року з міжнародньою участю. У звязці з цею виставою відбудуться міжнародні конгреси, а між ними міжнародний конгрес друкарів. Вкінці буде проголошений „Тиждень німецької книжки 1940", що відбудеться в традиційному місці німецьких накладень, у Ляйпціґу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 175., відбудуться в неділю, 23. квітня, точно в 12.30 пополудні, в гали У. Н. Дому при Мартин ул. Тому, що маємо дуже важні справи до полагодження, присутність кожного члена конечна. Такі члени, котрі довгують по кілька місяців, а не прийдуть цего місяця на збори, будуть суспендовані, бо відділова каса порожна. — В. Братусь, предс.; В. Білінський, кас.; В. Бартош, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219., відбудуться в суботу, 22. квітня, в церковній гали, 675 Савт 19. ул. Проситься всіх членів прибути на ці збори та заплатити свою вкладку. — Уряд.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ФРАНЦУЗЬКІ ПИСЬМЕННИКИ ПРО РАДІО

Три місяці тому відомий французький письменник Жорж Дігамель мав перед делеґатами пяти французьких академій виклад про радіо. Він протиставив вплив радія впливові літератури і обвинувачував радіо в тому, що воно не вимагає від слухача ніякого умового ні духового зусилля, а сприяє його лінощам, механізує увагу, передає тільки те, що відповідає смакові якнайширшої маси.

Думки Дігамеля викликали широку дискусію й висунули проблему радія, що вдерлося в життя світа на одне з чільних місць. Не диво, що великий тижневик „Радіо-Маґазін" проголосив після цього анкету на тему „Радіо й культура", запрошуючи до неї всі інтелектуальні та мистецькі кола Франції і що автор анкети, Пер Декав, писав: „Не хочу боронити невинности „машини". Це не легка оборона: машина не є ні добра ні зла, просто це ще один засіб, що його дістала в руки людина, щоб завойовувати світ. Обвинувачуючи машину за витворення незгоди чи навіть зла — це те саме, що обвинувачувати повінь і не бачити тих, що вирубали ліси та не забезпечували берегів рік. Машина — це тільки засіб і якщо її вживати зле, вона може справді наробити чимало лиха, не відповідаючи за те, як не відповідає й експрес, що везе одних людей у щастя, а інших у траґедію".

А ось кілька голосів письменників і критиків Франції, що брали участь в анкеті „Радіо-Маґазіну":

Авґуст Баї критик і повістяр уважає, що радіо, виховуючи смак публики, викликуючи її зацікавлення та керуючи її думками є незаступним засобом ширити культуру. На погляд Баї, повинно радіо, якщо хоче виконати це завдання, мати вельми продуману, і тематично і формально, програму.

Шарль Бребан, відомий автор повісти „Король спить" і біоґраф А. Франса гадає, що радіо — це потужний приятель культури, хоч таксамо як друк — не створює її, а тільки поширює. Рівень радія — каже Бребан — підноситисьме з рівнем культури, а його найважніше завдання — виховувати молодь.

Поль Фор, якого звуть „королем поетів", упевняє, що дні, коли можна було працювати в тиші кабінету, невідхильно пропали. Та до всього треба пристосуватися. „Радіо — каже Фор — це буря пристосуймося до неї й намагаймося опанувати її".

Моріс Метерлінк, славний письменник, — прихильник радія. На його думку радіоавдиції слід роділити на „радіо для всіх", „радіо для мистців" і „радіо для вчених". Сучасне радіо, на його погляд, це радіо для всіх; на радіо для мистців та учених доведеться іще підождати.

Ж. Роні старший, голова Академії Ґонкурів, який більше цікавиться сучасними винаходами, вважає, що відповісти на анкету „Радіо й культура" доволі важко. На його думку співпраця радія з літературою виказала що нпр. у повісти радіо невсилі нічого ні додати, ні зробити. В новелі радіо може бути помічне, а в основі може тільки доповнювати й ніколи заступити літературу.

Марсель Прево, член Франц. Академії, це оптиміст і реаліст. Він пише: „Від часу, коли боги говорили з людиною і вчили її, не було інструменту, що його можнаб порівняти з радієм. Сьогодні завдяки радієві можна навчитись усього".

Андре Дюма, лавреат великої літературної нагороди міста Парижа в 1938 р., захоплюється Театром Уяви. Його велика мрія — один вечір у тижні, присвячений віршованим песам.

Анрі Томассі, композитор, лавреат великої Римської Нагороди, впевняє, що радіо необхідний засіб поширювати культуру й завдяки йому нові покоління матимуть щораз більший голод знання. „Мені трапилася така пригода, яка виказує значіння радія — пише він. У старому корсиканському селі, куди їду на ферії, молодий пастир заспівав мені минулого року вісім перших тактів Анданте з V. Симфонії Бетговена. До радія він напевно нічого про Бетговена не знав".

Всі ці погляди не потребують коментарів. Міліони радіослухачів — найкращий доказ, що радіо має для розвитку культури та цивілізації одне з перших місць, дарма, що перед радієм є ще довга дорога походу до майбутнього. — („Діло").

ЛЮДИНА І НЕДУГА

Нема мабуть нікого, хто не вважав би недугу за нещастя для себе чи для близьких осіб. Недугу вважаємо за якусь кривду одиниці від природи, що відбирає їй право жити, не дає змоги користати з життя. Тому багатьом людям стає направду дивно, коли читають, що з недуги є навіть деякі користи. Такі погляди, потверджені численними прикладами та цитатами з інших славних лікарів, висловив недавно відомий німецький лікар, популяризатор медичних справ Лебель. Він каже, що недуга мусить мати якісь прикмети, як це зрештою казали нераз. Ось нпр. Ґебель каже у своїм деннику: „Хворобливі стани є ближчі вічної правди ніж т. зв. здоровля". Ніцше думає у свому творі „Радісне знання", що „не повинно бути ніякого сумніву, що недуга є для нас конче потрібна". Професор Чермак-Зайсенеґґ у своїй праці „Хвороба і людська культура" вказує, що ніщо так дуже не звязує родини, тимсамим і суспільности як почуття і взаємна поміч підчас недуги. Терпіння добуває з нас почуття обовязку, вирозумілість, самовідречення, самопосвяту і любов ближнього, нерідко щойно пробуджує ці прикмети в людини.

Доброта і мудрість.

Хвороба робить нас, каже Лебель, не тільки добрими, але і мудрими. Недужий питається мимоволі чому занедужав, а в тому „чому" є початок шукання причини і пізнання. Змагання побороти хоробу було першою спонукою для людини для природничих дослідів, тимсамим для цілої науки. Поширювати добробуту і мудрість це поширювати культуру, тому держава, що позбувається хворіб, звичайно не осягає ніякої культури. Прикладом цього була Спарта, що під культурним оглядом була одним із найбільш назадницьких країв Греції. Якби людство, каже Лєблер, узяло собі за взір Спарту, позбавилось би може бридоти Сократа, малої голови Наполеона, голови Ківіера і Менцля, а епілептичного Магомета чи Достоєвського убилоб у ранньому дитинстві.

Недуга і змисли.

Сучасне знання стоїть на становищі, що цілий маловартний, хоробовий орґанізм людини має ту прикмету, що реаґує на всякі подразнення дуже чутко, „з надпродукцією" реакції. Недужа людина живе у спеціяльних умовах, у постійній напрузі і тому має більш загострені змисли і чутливіша і більше „удуховлена". „Здорова людина гірша від тварини" кричав Гайне, коли його допровадив до розпуки якийсь гість своїм браком нервів.

Недуга ліком.

Це не парадокс, як виглядає на перший кид ока. Уже старинні греки знали, що нпр. епілептиків можна вилікувати, коли вони випадково занедужають на малярію чи іншу тяжку гарячкову недугу. У середневічних часах лікарі вважали малярію найліпшим ліком проти мелянхолії, а в Арґентині до нинішнього дня хворих на червінку висилають до славної купелевої місцевости Тремблє Терра, якої лікувальна міць полягає мабуть у малярії, що там постійно панує. Кажуть, що по третім нападі маляричної гарячки лікувальники стають цілком здорові. Подібно добрим ліком проти епілепсії є також запалення легенів та шкарлятина. Хвороба шкіри лиця на туберкульозному тлі т. зв. вовк (люпус) може зникнути, коли недужий захворує на червінку і знову ж у 1924. р. у заведенні для божевільних у Шальон над Марною, де вибухла страшна епідемія кривавої червінки, показалося, що по епідемії двох пацієнтів, один тяжкий фуріят, а другий паралітик, видужали.

Чародійний вплив недуги.

Щоб доглянути цей чародійний вплив недуги на людину не треба їхати аж до Арґентини чи до дому божевільних. Обсервації, які самі можемо перевести на собі чи своїх знайомих, легко покажуть нам, що часто люди з нахилом до недуг, які що пару тижнів занедужують, хоч і легко, тратять їх і кріпшають, немов розквітаються, коли перебудуть якусь „велику хворобу". Спеціяльний такий чародійний вплив на таких вічних хворих має тиф. Ця зміна у психіці та здоровлі людини така виразна, що кидається кожному в очі. Таксамо відомо, спеціяльно лікарям, що деякі хвороби не тільки лікують чи нищать інші, але просто їх виключають. Так нпр. хворі з хибами серця не хворують на туберкульозу легенів, люди з артеріосклерозою (звапнення кровоносних судин) дуже рідко хворують на табес; знову т. зв. ваґотоніки, себто люди, яких життя переходить під знаком т. зв. блудного нерву, що звільнює їх працю і ритм серця, не мають нахилу до звапніння жил.

Згадані обсервації вже частинно використані в медицині. Прикладом є метода лікування поступневого параліжу малярією, за яку професор Ваґнер Явреґґ дістав Нобелеву нагороду.

З того видно, що навіть таке лихо як хороба має свої добрі сторони на психіку хворого і його оточення, і на дальше здоровля даної людини. — („Діло").

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 15. квітня 1939. в годині 6. рано в Receiving Hospital у Дітройті, Міш., помер по тяжкій і довгій недузі член відділу 292. У. Н. Союзу,

ДМИТРО КАЧМАР.

Покійний походив зо села Жапалів, повіт Чесанів, Галичина. До відділу і У. Н. Союзу вступив 14. грудня 1923. р. Інтересувався громадськими справами. Ніколи не відмовлявся від народньої роботи. Жертвував на народні цілі, як будову церкви при Уліпер, на котру позичив $3,500. Був все активний поки недуга не звалила його в грудні 1938. року. Від того часу вже не виходив з хати. Відділ і Батько-Союз по можності помагали Йому матеріяльно і морально. Полишив в горю жену Катерину і три дочки, Анну, Евгенію й Марію. Жена й дочка Анна є в Союзі.

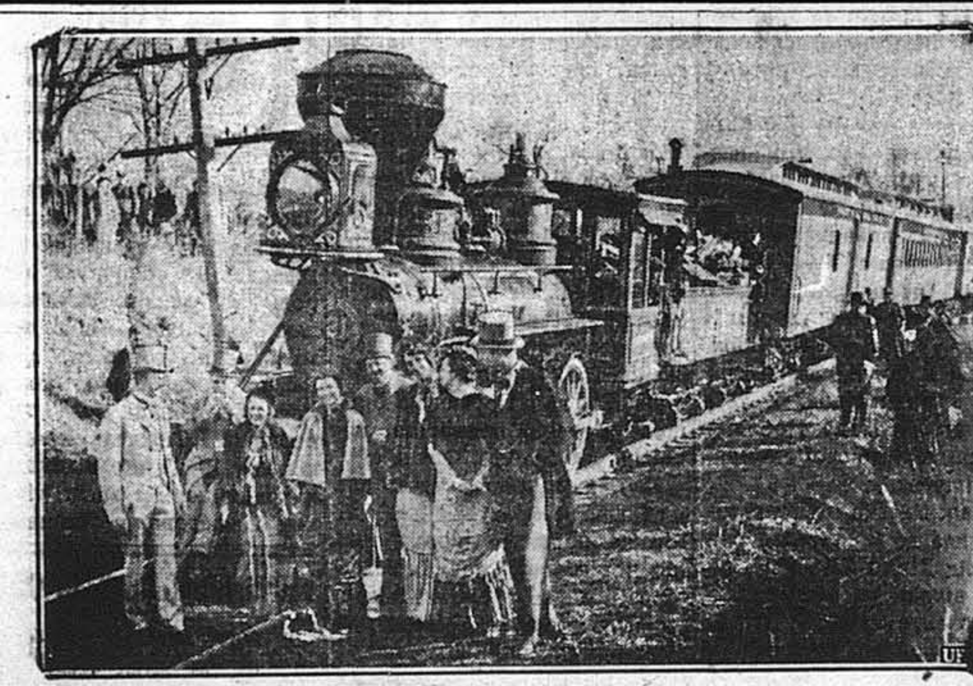
Похорон відбувся в вівторок, 18. квітня, при численнім здвизі членства і знайомих до церкви св. Ів. Хрестителя при Кліпер. Тлінні останки Покійного зложено на Голи Крос Цементері. Хай та прибрана Вітчина і вільна земля, котра приняла Тебе в свої обійми, буде Тобі пером!

Петро Кізел, секр.

РЕЛІКВІЯ СТАРИХ ЧАСІВ

Отся льокомотива, котра була збудована в 1871. році й вживала як топлива дерева, буде виставлена на Світовій Виставі в Ню Йорку. Люди в старих костюмах це члени одного нюйорського клюбу, що перебралися в одіння з часу, як ця машина служила, і їхали цим поїздом.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (85)

Тарзан боровся відважно, завзято, розпучливо. Але це не помагало. Він знав, що остаточно мусить програти. Атарці були теж дуже сильні люди. Крім того вони мали зброю. Тарзан воював тільки своїми кулаками. Він боровся за десятьох. Та це не вистарчало. Остаточно і він уляг нападам атарців: один атарець ззаду вдарив його з цілої сили списою.

Тарзан впав, а коли відзискав притомність, він побачив, що його руки були міцно звязані ззаду. Він попробував мотузки, але вони кріпко вілись йому в руки. Недалеко стояв із звязаними руками також Геркуф. Командант атарців звелів їм іти до престольної кімнати Брульора. Там Тарзан побачив, що його товариші пригод також були вязнями.

Гелена, побачивши звязаного Тарзана видала зо себе окрик. Тепер, коли Тарзан в полоні, всяка спроба визволитись пропала. Блискавкою пройшла їй крізь голову її найлижча доля: її мабуть призначать знов якійсь звірюці як жрекиню служити до кінця свойого життя в пониженні і в неволі. Ця думка навівала на неї більший жах, ніж думка про смерть.

Коли вони підійшли до кліток, командант сторожі тріюмфальним голосом приказав: „А тепер до кліток з ними". Заскриготали замки і двері від кліток. Вязні входили до середини і за ними здавалось на віки закривались двері. А коли прийшла черга на Тарзана, командант здержав: „Цього ні. Її високість королева хоче з ним поговорити". Він притім злобно усміхнувся.